

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 19 SAYI: 105 Eylül-Ekim 2008

Teori ve Tarihi Unutmuşlara
Ekonomi-Politik Notları

“Finans Krizi”
“Reel Sektör”e Yansiyacak mı?

Ne Olacak Şimdi?

“*The Party is Over*”

Bankalar Kamulaştırılırken
Neo-Liberalizmin Yazgısı

Serdar Soyergin
Faruk Açıl, Levent Ertümer, Ziya Erdönmez

Che Guevara

Dünya Ekonomik Bunalımı Ortamında
Sömürücü Sınıflar Arasındaki
Çelişkiler Keskinleşirken

Yolsuzluk Olayları
“Sıra Bizde”ci Dinciler ve “Sol”cular

Sigara Yasağıyla
Ülkeyi Kurtaramamak
[Varolan Parayı Harcamak]

ABD’de başlayan ve Avrupa’ya yayılan “finans krizi”nin anımsattığı marksist ekonomi-politik dersleri.	3	TEORİYİ VE TARİHİ UNUTMUŞLARA EKONOMİ-POLİTİK NOTLARI
“Finans krizi”nin oluşumu ve gelişim dinamikleri üzerine bir değerlendirme.	7	“FİNANS KRİZİ” “REEL SEKTÖR”E YANSIYACAK MI?
“Finans krizi”nin dünya ekonomik bunalımına dönüşmesi üzerine bir değerlendirme.	12	NE OLACAK ŞİMDİ?
“Finans krizi”nde gelinen son nokta.	16	“The Party is Over” [PARTİ BİTTİ!]
Parti biterken, neo-liberalizmin ve neo-liberalilerin geleceğine ilişkin bir değerlendirme.	19	BANKALAR KAMULAŞTIRILIRKEN NEO-LİBERALİZMİN YAZGISI
Anıları, mücadelemizde yaşamaya devam edecektir.	21	SERDAR SOYERĞİN FARUK AÇIL, LEVENT ERTÜMER ZİYA ERDÖNMEZ
Emperyalizm tarafından 8 Ekim 1967’de katledilişinin 40. yılı anısına.	23	CHE GUEVARA
Tayyip Erdoğan’ın Aydın Doğan’a ilan ettiği savaşın genel görünümü ve sömü- rücü sınıflar arasındaki çıkar çatışması üzerine.	24	DÜNYA EKONOMİK BUNALIMI ORTAMINDA SÖMÜRÜCÜ SINIFLAR ARASINDAKİ ÇELİŞKİLER KESKİNLEŞİRKEN
“Yeme sırası bizde” mantığının şeriatçı ve soldaki uzantıları üzerine.	28	YOLSUZLUK OLAYLARI “SIRA BİZDE”Cİ DİNCİLER VE “SOL”CULAR
19 Mayıs günü “resmen” başlayan sigara yasağıyla ülkeyi kurtarmaya soyananların üç ay sonraki “manzara-i umumiyesi”.	32	SİGARA YASAĞIYLA ÜLKEYİ KURTARMAK

KURTULUŞ CEPHESİ
SORUMLU (Vi.S.d.P) : Sezai Görür
Yazışma Adresi:
Postfach 1414
55504 Bad Kreuznach / Deutschland

<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
<http://www.kurtuluscephesi.net>
<http://www.kurtuluscephesi.de>
E-Posta Adresi:
kurcephe@kurtuluscephesi.org

Teoriye ve Tarihi Unutmuşlara Ekonomi-Politik Notları

“Bireysel metaların değil, sermayenin aşırı-üretimi, bu nedenle –sermayenin aşırı-üretimi daima, metaların aşırı-üretimini kapsamakla birlikte– yalnızca sermayenin aşırı birikimidir.” (Marks, *Kapital*, Cilt: III, s: 264.)

“Sermayenin değerinin yalnızca gelecekteki artı-değerden pay talebi biçimindeki kısmı, yani aslında, çeşitli şekillerdeki üretimden bono biçiminde kâr talebi, hesaplandıkları gelirlerdeki düşme nedeniyle hemen değer kaybına uğrar. Altın ve gümüşün bir kısmı atıl kalır, yani sermaye olarak işlev yapamazlar. Piyasadaki metaların bir kısmı, dolaşım ve yeniden-üretim süreçlerini, ancak, fiyatlarında büyük düşme olması yoluyla, dolayısıyla, temsil ettikleri sermayede değer kaybıyla tamamlayabilirler. Sabit sermaye öğeleri, gene aynı şekilde, şu ya da bu ölçüde değer kaybına uğrarlar. Şunu da eklemek gerekir ki, belirli ve önceden saptanan fiyat ilişkileri, yeniden-üretim sürecini yönettiği için, bu süreç, fiyatlardaki genel düşmeyle kesintiye uğrar ve karışıklık içersine düşer. Bu karışıklık ve durgunluk, paranın, gelişmesi sermayedeki gelişmeye bağlı bulunan ve önceden belirlenen fiyat ilişkilerine dayanan **ödeme aracı işlevini felce uğratır**. Belirli tarihlerde vadeleri dolan ödemeler zinciri, yüzlerce yerinden kopar. Karışıklık, sermaye ile birlikte gelişen **kredi sistemindeki çökmeyle** daha da büyük ve şiddetli, ağır bunalımlara, ani ve zoraki değer kayıplarına, yeniden-üretim sürecinde fiili durgunluklara ve kesintilere ve böylece de yeniden-üretimde gerçek bir düşmeye yolaçarlar.” (Marks, *Kapital*, Cilt: III, s: 267-268.) (abç)

“Sermayenin hangi kısmının özellikle etkileneceğini rekabet savaşımı belirleyecektir. İşler yolunda gittiği sürece, rekabet, genel kâr oranının eşitlenmesi halinde gördüğümüz gibi, kapitalist sınıf arasında bir kardeşlik havası estirir ve böylece her biri, ortak yağmadan kendi yatırımı oranında pay alır. Ama sorun, kârın değil de zararın paylaşılması halini alır almaz, herkes kendi payına düşen zararı en aza indirme ve bunu bir başkasının sırtına yükleme çabasına düşer. Kapitalist sınıf için, kayba uğramak kaçınılmazdır. Her kapitalist, bu zararın ne kadarını yüklenmek zorunda kalacağı, yani bunu ne ölçüde paylaşmak durumunda kalacağı, göstereceği güce ve kurnazlığa bağlıdır ve o zaman rekabet, düşman kardeşler arasında bir savaş dönüşür. Her bireysel kapitalistin çıkarları ile bütünüyle kapitalist sınıfın çıkarları arasındaki uzlaşmazlık, tıpkı daha önce, aralarındaki çıkar özdeşliğinin pratik rekabet yoluyla ortaya çıkması gibi, su yüzüne çıkar.” (Marks, *Kapital*, Cilt: III, s: 266.)

Dünya ekonomisinde bir şeyler oluyor. Geçen yılın Haziran ayından bugüne kadar, “Ergenekon” operasyonlarına takılan adla, “beşinci dalga” Eylül ortasında piyasaları “vurdu”.

“Yatırım bankacılığı”nın en büyüklerinden *Lehman Brothers*’ın iflası ve *AIG* sigorta şirketine ABD Merkez Bankası’nın (FED)

elkoymasıyla başlayan “beşinci dalga”, bir önceki dalganın kaldığı yerden başladı.

Ekonomiyle ilgilenen herkesin “heyecanla” izlediği “dördüncü dalga”, Mart ayında *Bears Steams* “yatırım bankası”nın yok pahasına satılmasıyla başlamış ve “piyasalar” hızla “çökmüş”tü.

Mart ayından Eylül ortasına kadar geçen

sürede “piyasalar”ın kısmen durulduğu, “krizin atlattığı”, “piyasalara güven geldiği” bir dönem gibi gösterilirken, petrol fiyatlarının 150 dolar sınırına ulaşması bu “ara dönemin” en temel olgusu olmuştur.

Tam da piyasalara “güven” gelmişken, tam da kriz “atlattığı” görünürken *Lehman Brothers*’ın iflasıyla birlikte başlayan “güvensizlik” ve “panik” (dördüncü dalga), dünya borsalarının %20-25’lere varan kayıplara uğramasına yol açarak, geçen yılın Haziran ayında patlak veren “mortgage krizi”nin büyüerek devam ettiğini dünya aleme göstermiştir.

Burada amacımız, dünya emperyalist ekonomisinde ortaya çıkan “kriz” durumunun tahlilini yapmak değildir. Şu ya da bu ekonomik veriden yola çıkarak, emperyalist dünya ekonomisindeki “kriz dinamiklerini” ortaya koymak, bu dinamiklerin “kriz”i “dip” noktasına nasıl itelediğini saptamak olanaklıdır. Ölçüt olarak alınan ekonomik veriye göre de, “kriz”in “dibi” görüp görmediğine ilişkin “fikirler” beyan etmek de olanaklıdır. Ancak bütün bunlar, “globalizm” çılgınlığı içinde herşeyin birbirine karıştırıldığı, ekonomik gelişmenin sanki sürekli süregideceğine inanıldığı bir ortamda kısa bir süre için bir değere ve anlama sahiptir. Dünya borsalarında meydana gelen en küçük bir “yükseliş”le birlikte bu “kriz” tahlilleri ve vargıları, hemen bir yana itilmekte, ekonomik gelişmenin sürekliliği düşüncesi yeniden her yana egemen olmaktadır.

Geçen yılın Haziran ayında “mortgage krizi” patlak verdiğinde, her türden “kriz” teorileri ortalığa atılırken, “kriz” teorisyenleri “beklenen kriz” ya da “büyük kriz”den söz etmeye başlamışlardır. “Bu kriz, o kriz” denilerek 1929 “büyük bunalımı”na göndermeler yapılarak ortaya atılan “tezler” ve “teoriler”, birkaç ay sonra tümüyle unutulmuş, “kriz” teorisyenleri kös kös köşelerine çekilmişler ve piyasalar “kriz”i atlattıktan “coşkusuyla” yükselişe geçmiştir.

Bir Umut-Bir Düş Kırıklığı

Solun ve solcu ekonomistlerin (ki artık bunlara “marksist ekonomistler” bile denilememektedir) “kriz” beklentileriyle ortaya çıkan “umut”, piyasaların yükselişiyle bir kez daha düş kırıklığına dönüşürken, “ekonomik kriz”den “devrim” çıkacağını uman

tüm sol aynı düş kırıklığı içine düşmektedir. Legalist ve neo-liberalist sol (ki artık bunlara “revizyonist” ve “oportünist” bile denilememektedir) kadar, “laik-ulusalcı” kesimler de “umut/düş kırıklığı” ikilemi içinde aynı kaderi paylaşırlar.

“Ulusalcı”lar için “ekonomik kriz” AKP iktidarını götürecektir; sol için ise, “kitle mücadelesinin yükselişi” demektir.

Böylece dünya emperyalist ekonomisinde meydana gelen “kriz” dalgalanmalar, sürekli bir gerilim ve durağanlık içinde yıllar boyu tüm dikkatlerin yoğunlaştığı olgu olmuştur. Ancak her “kriz” dalgasının hemen arkasından gelen ve piyasaların yükselişiyle kendisini ifade eden “iyimserlik” karşısında bu “umut”lar ve “umut teorileri”, bir süre sonra “yalancı çoban” örneğine dönüşerek, önemsenmez olmuştur.

“Klasik” sol “inanç”a göre, ekonomik “kriz”, peş peşe gelen iflaslar ve iflasları izleyen işsizlikle, halkın “geçim koşullarında” önemli bir değişmeye, bozulmaya, daha tam ifadeyle, “halkın yoksullaşmasına” yol açar. Halk yoksullaştığı ölçüde, mevcut düzene olan güvenini yitirir. Güvenini yitirdiği ölçüde de, yeni “çıkış” yolları aramaya başlar. Böylece “tek yol devrim”le yüzyüze gelecek olan “yoksullaşmış halk” devrim safalarına katılır ve devrim yapılır!

Bu “inanç” (bir zamanlar marksist-leninist teori vardı), ekonomik krizlerle, yani kapitalist ekonominin devrevi (periyodik) ekonomik krizleriyle devrimin “olması” arasında “doğrusal” bir ilişki saptayan “determinist” anlayışın imanından başka bir şey değildir.

Oysa “ekonomik kriz”, Marks’ın sözüyle ifade edersek, “safhaları yıllar olan, daima genel bir buhranla sonuçlanan, birinin sonu bir yenisinin başlangıcı olan ve durmadan yenilenen devirler (*zyklus, cycle*)”den¹ başka bir şey değildir.

“... ilk genel bunalımın patlak verdiği tarih olan 1825 yılından bu yana, sanayi ve ticaret dünyasının tümü, uygar halklar ve onların az ya da çok barbar uyduları topluluğunun üretim ve değişimi, **her on yıl dolaylarında** bir kez şirazesinden çıkar. Ticaret durur, pazarlar tıkanmıştır, ürünler sürümsüz oldukları ölçüde yi-

¹ Marks, *Kapital*, Cilt: I, Fransızca Baskıya ek.

ğılıp kalır, peşin para görünmez olur, kredi ortadan çekilir, fabrikalar kapanır, emekçi yığınlar fazla geçim gereci üretmiş olmaktan ötürü geçim gereçlerinden yoksun kalırlar, batkılar batkılarını, zoraki satışlar zoraki satışları kovalar. Tıkanıklık yıllarca sürer; üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları, sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlanana değin, yığın halinde israf ve imha edilirler. Yavaş yavaş gidış hızlanır, tırsa döner, sınaı tırsı dörtnal olur ve bu dörtnal da sonunda, en tehlikeli atlamalardan sonra kendini yeni baştan... çöküntü (*crash*) çukurunda bulmak üzere, bir sanayi, ticaret, kredi ve spekülasyon *steeply chase*'inde [engelli yanış] doludizgine değin yükselir. Ve hep aynı yineleme."² (Engels)

Böylece "aynı yineleme" içinde "kriz", "**daıma geniş yeni yatırımların çıkış noktasını oluşturur**".³ Dolayısıyla, ekonomi-politiğı hiç bilmeyen bir başbakan bile "krizi fırsata dönüştürebiliriz" diyebilir ya da 2001 krizi sırasında Oyak Genel Müdürü Coşkun Ulusoy'un sözüyle "krizin olduğı yerde fırsat da vardır" denilebilir. Tıpkı solun "umudu" gibi. Tek farkla ki, solun "umudu", "krizi devrim fırsatına dönüştürmek"tir (ki bir zamanlar bu "fırsatçılar" a "oportünistler" denilirdi).

Bütün bunlar aynı zamanda "kriz" sözcüğünün "globalleştirilmiş", içeriksiz ve boş bir sözcük haline dönüştürülmesiyle at başı gider.

1980 dünya ekonomik bunalımı koşullarında Türkçe'ye kazandırılan "kriz" (*crise*) "söz"ü, New-Left'cilerden Çağlar Keyder'lere kadar her cinsten ve türden "ekonomist" tarafından sihirli ve kerametli bir söz haline dönüştürülmüştür.

Dört aşamalı ekonomik çevrimin (*cycle*) "dip noktası" olarak kabul edilen "kriz", "ani ve şiddetli patlama"dır. Genel "iman" çerçevesinde söylersek, kriz, "aniden ve beklenmedik bir anda ortaya çıkan olumsuz gelişme"yi ya da "ani çöküş"ü ifade eder. Kriz bir kez bu şekilde tanımlandığında, kaçınıl-

maz olarak "ani çöküş" özelliğı göstermeyen ya da ilk anda "ani çöküş" gibi görünen, ama daha sonra (hatta birkaç gün ya da saat içinde) toparlanan piyasalar karşısında, "kriz", anlamını yitirmektedir.

"Kriz" sözcüğü anlamsızlaştığı ve durumları ifade edemez hale geldiğı oranda da, "kriz"le bağlantılı her türlü teori, düşünce, varğı, yargı ve inanç birden çöker. Bu da "soyut düşünce alanının krizi"dir. En küçük bir olayda oluşturulduğı ilan edilen "kriz masaları" da, bu "kriz"ın kurumsal karşılığı olmaktadır.

Ekonomik kriz koşullarında "bir şeyler"ın olacağını ya da olması gerektiğini düşünenler, yaşanan "kriz"ler karşısında "sürekli ve nihai" aşamaya geldiğini varsaydıkları için "beklentileri" yükseltirler. Birbiri ardına kapitalist sistemin çöktüğü ya da çökmek üzere olduğuna ilişkin yazılar kaleme alınır, ajitasyonlar yapılır ve "kriz"le birlikte yükselcek devrim mücadelesinin "hayali"ni görmeye başlarlar.

Ve "kriz", aniden geldiğı gibi, aniden gider. Hayaller biter, umutlar söner ve "evli evine, köylü köyüne", piyasalar da kendi haline geri döner.

Böylece geçen yılın Haziran ayında başlayan "mortgage krizi"nin "beşinci dalgası", Ergenekon operasyonunun "dokuzuncu dalgası"yla birlikte başlar.

Borsaların bir kaç iniş-çıkışının ardından, "bu krizden de bir şey çıkmaz" düşüncesi egemenliğini sürdürmektedir.

Lehman Brothers iflas etmiş, AIG sigorta şirketi ve iki büyük "mortgage devi" devletleştirilmiş, "yatırım bankacılığı ölmüş", ABD Merkez Bankası (FED) ekonomiye müdahale etmiş, "mikroekonomi" çökmüş ve sıra mevduat bankalarına gelmiştir.

Ardından "finans krizi" Avrupa'ya sıçramış, İngiltere *Bradford&Bingley* bankasını millileştirmiş, Almanya "mortgage bankası" *Hypo Real Estate*'i "kamulaştırmadan" kurtarmış, Benelux ülkeleri *Fortis Bank*'ı "bir tür devletleştirilmiş", Fransa ve Belçika *Dexia*'yı kurtarmıştır.

Ama yine de "iman ve inanç" sahipleri için "yeni umut"lar ve yeni "fırsatlar" vardır!

Ne de olsa söz konusu olan "finans krizi"dir. Asıl olan "reel sektör"ün "kriz"e girmesidir. Dolayısıyla "finansal kriz"ın gelişme geçici olmasını fazlaca önemsemenin anla-

² Engels, *Anti-Dühring*, s. 394-395.

³ Marks, *Kapital*, Cilt: II, s. 198.

mı yoktur!

Şimdi tüm dikkatler “reel sektör”e çevrilir.

Bir kez daha “globalize” edilmiş kavram ortalıkta uçuşmaya başlar: *Reel sektör*.

Gerçi sol literatür açısından “reel sektör” fazlaca alışkın olunan bir kavram değilse de, günlük “medya” sayesinde herkes tarafından bir biçimde bilinir ve kullanılabilir bir kavram olmuştur. Bu nedenle de “reel sektörün krizi”, belki de “son ve nihai” kriz, “fırsat” yaratan “kriz” olabilecektir!

Ancak “globalizm”le alıklaştırılmış beyinler için “kriz” ya da “reel sektör” de yeterli değildir. Daha işin içine “likit”, “taze para”, “para enjekte etme”, “konsolidasyon”, “re-

gülasyon” gibi “global kavramlar” girecektir. Ve ardından “globalizmin tarih öncesi” dönemine ilişkin kavramlar, örneğin “devletin ekonomiye müdahale etmesi”, “tekelci devlet kapitalizmi” ya da basbayağı “keynescilik” gibi kavramlar da ortalıkta uçuşmaya başlayacaktır.

Tüm bunlar, bir zamanlar “marksist sol”da yer almış “dönekler”in akıllarında kalmış bir kaç marksist bilgi kırıntısıyla, “ekonomist solcu”ların işsizlik ve yoksulluk artışıyla devrimin “olacağı” inancıyla “umudu büyütme” için kullanılmaya devam edilecektir. Devrim yapmak ise, ya çılgınlık ya da maceracılık olarak görülecektir.

“Finans Krizi” “Reel Sektör”e Yansıyacak mı?

“Yeniden-üretim sürecinin tüm sürekliliğinin krediye dayandığı bir üretim sisteminde, kredinin birdenbire kesildiği ve ancak nakit ödemelerin geçerli olduğu sıralarda –ödeme araçlarına olan büyük hücum karşısında– bir bunalımın mutlaka ortaya çıkacağı açıktır. Bu yüzden, ilk bakışta bütün bunalım sırf bir kredi ve para bunalımı gibi görünür. Ve aslında bu, yalnızca, poliçelerin paraya çevrilebilme sorunudur. Ne var ki bu poliçelerin çoğunluğu, fiili alım-satımları temsil eder ve bu alım-satımların genişliğinin toplumun gereksinmelerinin çok üzerinde olması, en sonunda, bütün bu bunalımın temelidir. Aynı zamanda, bu poliçelerin muazzam bir miktarı, şimdi günışığına çıkan ve sabun köpüğü gibi sönen düpedüz bir dolandırıcılığı; ayrıca, başkalarının sermayesi ile yapılan başarısız spekülasyonları; ve ensonu, değer kaybeden ya da hiç satılmayan meta-sermayeyi, ya da hiç bir zaman tekrar gerçekleştirilemeyecek olan geriye dönüşleri temsil eder. Yeniden-üretim sürecindeki zoraki genişlemeye dayanan bu baştan sona yapay sisteme, hiç kuşkusuz, İngiltere Bankası gibi bir bankanın, bütün dolandırıcılara, senetleri yoluyla değersiz sermaye vermesi ve değer kaybetmiş bütün metalleri eski nominal değerleri üzerinden satın almasıyla çare bulunamaz. Ayrıca burada her şey çarpıtılmış bir görünüştedir, çünkü bu senet dünyasında, gerçek fiyat ile bunun gerçek temeli hiç bir yerde görünmez, yalnız külçeler, madeni sikkeler, banknotlar, poliçeler, senetler vardır.” [K. Marks, *Kapital*, Cilt: III, s. 434]

Yazımızın başlığındaki sorunun yanıtını bulabilmek için, öncelikle dünya kapitalist sisteminin, yani emperyalizmin bütünsel bir tahlilinin yapılması şarttır. Ancak bunun yapılabilmesi için de, “globalizm”in içeriksizleştirdiği, anlamsızlaştırdığı terim ve kavramlara açıklık getirmek gerekir. Değişken ve farklı anlamlarda kullanılan bir terim ya da kavramla herhangi bir somut olguyu tanımlamak olanaklı olmayacağı gibi, bir şeyin bir başka şeyle olan ilişkisi de ortaya konulamaz.

Örneğin “kriz” sözcüğü “ani, beklenmedik durumlarda ortaya çıkan olumsuz gelişme” olarak tanımlanırsa, “finansal kriz” daha önceden öngörülemeyen, birden bire ortaya çıkmış bir durum haline dönüşür. Yok eğer “kriz” sözcüğü “olumsuz ve kötü bir durumun en uç noktası” olarak tanımlanırsa, “finansal kriz”, finansal ilişkilerde meydana gelen olumsuz ve kötü gelişmelerin derinleştiği ve en olumsuz, en kötü duruma

ulaştığı anlamına gelir.

“Finans krizi”, eğer para ve paraması (kredi vb.) ilişkiler alanında ortaya çıkan “olumsuz ve kötü gelişmenin en uç noktası”ysa, kaçınılmaz olarak “para ve paraması ilişkiler”in diğer şeylerle ilişkisi, bağlantısı saptanmadan bir başka alana (“reel sektör”) yansıyıp yansımayacağından söz edilemez.

Aynı şekilde “reel sektör”, eğer “gerçek sektör” anlamında kullanılıyorsa, bunun dışında kalan tüm ekonomik sektörler, örneğin finans sektörü “fiktif”, yani “hayali sektör” olarak kabul edilmek zorundadır. Ve doğal olarak “gerçek sektör” denilen şeyin ne olduğunun da açık-seçik belirlenmiş olması gerekir.

Finans sektörü, terimin kendi içinde ifade edildiği gibi, bir şeyleri “finanse” eden ekonomi kesimiye, “reel sektör” de finans sektörü tarafından finanse edilen bir diğer ekonomik kesim olmaktadır.

Finans sektörü, “globalizm öncesi” sözcükle ifade edersek, mali sektör, para ve paramı şeylerle uğraşır. Dolayısıyla işlevi “reel sektörü” finanse etmek, bu sektörün çalışabilmesi için gereksinme duyduğu para ve paramı şeyleri sağlamaktır.

Eğer “reel sektör” sanayi, ticaret, hizmetler gibi sektörler ise, finans sektörü, bu sektörlerin gereksinme duyduğu her türlü para ve paramı şeyleri temin eden kesimdir. Dolayısıyla finans sektöründe ortaya çıkacak “ani ve beklenmedik” bir durum (birinci tanıma uygun “kriz”), her şeyden önce bu sektörün para ve paramı şeyleri temin edemez hale gelmesi demektir. Açıktır ki, böyle bir durum, doğrudan “reel sektör” denilen sektörleri etkiler.

Diğer bir ifadeyle, finansal bir kriz, her durumda finanse ettiği kesimlerin krizidir. Bu yüzden de, “finans krizi reel sektörü etkiler mi?” diye bir soru ekonomik gerçeklerle uzaktan yakından ilişkisi olmayan bir sorudur.

Gerçek gerçeklikte insan tanrıyı yaratır. İnsanın yarattığı tanrı, belli bir zaman sonrasında kendi yaradanından uzaklaşır, bağımsızlaşır. Böylece “tanrı”, insanı yaratan varlık haline dönüşür.

Finans sektörü de, tıpkı “tanrı” gibi, önce “reel sektör” tarafından yaratılır ve ardından “reel sektör”den bağımsızlaşarak, aynı zamanda reel sektörün denetimini ve yazgısını belirler hale gelir.

Bu ön belirlemelerden sonra, “reel sektör” denilen “şey”i açık-seçik ifade edelim: “Reel sektör”, *sanayi, ticaret ve hizmetler sektörü olarak ayrıştırılmış üretim ilişkilerinin bütünüdür. Temelinde sanayi yatar.*

Sanayi ise, kapitalist anlamıyla, para sahibi bir ya da bir kaç kişinin parasını “sanayi sermayesi” olarak bir mal ve hizmet üretilmesi için yatırmasıdır. Yani “sanayi”, her şeyden önce üretimin gerçekleştirilebilmesi için gerekli nesnelere (hammadde, makina, emek-gücü, bina vb.) satın alınması için gerekli paraya, para-sermayeye dayanır.

Para sahibi kişi, parasını para-sermaye olarak kullanarak pazardan üretim nesnelere satın alır. Böylece parası sermaye haline dönüşürken, sermaye, üretimin yapılabilmesi için gerekli nesnelere bir araya getirilmesini sağlar.

Para, ki artık sermaye haline dönüşmü-

tür, dolayısıyla “sermaye”, üretim nesnelere pazardan satın alarak üretimin gerçekleştirilmesini sağlar. Üretim, her durumda yatırılan para-sermayeden daha fazla bir paranın elde edilmesi için gerçekleştirilir. Bu da, kapitalist üretimin artı-değer üretimidir.

Para-sermaye tarafından üretim sürecine sokulan üretim nesnelere, bu süreçte “ek değer” kazanarak ürün haline gelir. Ekonomi-politik kavramıyla, bu ürün, metadır. Böylece meta, para-sermayenin üretim sürecinde eklenen “ek değer”iyle (artı-değer) ortaya çıkan meta-sermayedir. Ama üründür, metadır, dolayısıyla maddi bir varlıktır. Bu maddi varlık, meta, pazarda satıldığı andan itibaren, onun üretiminde kullanılan para-sermaye ve üretim sürecinde ona eklenen “ek değer” paraya dönüşür, artmış ve büyümüş para-sermaye haline gelir. Ekonomi dilinde P-M-P’ olarak formüle edilen sermayenin (para-sermaye) devri tamamlanmış olur.

Görüldüğü gibi, “reel sektör” diyerek anlamsızlaştırılmış sanayi sermayesi, her durumda para-sermayedir, dolayısıyla parasal ilişkiler alanını içerir.

Ardından ticaret ve hizmetler sektörü gelir.

Olağan ve tarihsel sürecin bir anında sanayici kapitalist, üretken yatırım yapan para-kapitalisti olarak ortaya çıkar. Ama para-sermaye sahibi sanayici kapitalist, yine aynı tarihsel sürecin belli bir evresinde, kendi ürettiği ürünleri doğrudan pazarda satan (pazarlayan) tüccardır. Bu yüzden de, sanayici kapitalistin sermayesi aynı zamanda ticaret sermayesi olarak vardır.

Zaman içinde ticaret sanayiden ayrılmış, sanayici kapitalist ile tüccar, yani sanayi sermayesi ile ticaret sermayesi farklı kişilerin sahip oldukları para-sermaye haline dönüşmüştür. Bu dönüşümle birlikte, sanayici kapitalist, sadece kendi üretim süreciyle ilgilenirken, tüccar, onun ürünlerini pazarlarda satışa sunar, yani sanayici kapitalistin metalarının dağıtımını gerçekleştirir. Ancak üretim süreci ile dağıtım sürecinin bu ayrışmasıyla, her iki sürecin gereksinme duyduğu zamanda farklılaşma ortaya çıkar. Öyle zamanlar olur ki, sanayici kapitalist metasını üretir, ancak tüccar bu metaları satamaz. Bu durumda, sanayici kapitalistin üretim için ortaya koyduğu para-sermayesi geri dönmez, dönmediği için de yeniden üreti-

me devam etmesi olanaksızlaşır. Gerek ilk yatırdığı sermayeyi, gerekse üretim sürecinde ona eklenen “ek değer”in karşılığı olan parayı geri alamayan sanayici kapitalist kaçınılmaz olarak üretimi durdurmak zorunda kalır.

Böylece ticaret alanında meydana gelen bir aksama, gecikme ya da doğrudan ticaretin durması (“ticari kriz”), sanayi krizine yol açar.

Bu anda sanayici kapitalistin ya da tüccarın paralarının “muhasibesini” tutan, bunları “yeddi emin” olarak saklayan “aracı kuruluşlar”, yani bankalar devreye girer. Burada ticaretteki tıkanıklık nedeniyle üretimini sürdüremez hale gelen sanayici kapitaliste üretimi için gerekli “temel sermayeyi” sağlamak bankanın işlevi olur.

Ancak burada basit bir muhasebeciden, alelade bir “kasa”dan başka bir şey olmayan banka, kendi kendine para üretilmez. Bu para, şu ya da bu sanayici kapitalistin “yeddi emin” olarak kendisine teslim ettiği paradır. Dolayısıyla bu para, bir başka sanayici kapitalistin üretim sürecinde o an için kullanmadığı, ama kullandığı koşullarda “ek değer” kazandırarak “kâr” sağlayacağı bir para-sermayedir. Bu yüzden, bir başka sanayici kapitaliste verildiğinde, üretime yatırılan sermaye işlevini hemen yerine getirdiği için, her durumda sanayici kapitalistin “ana sermayesi” işlevini üstlenir. Bu nedenle de, başka sanayici kapitaliste (“ticari tıkanıklık” ya da “ticari kriz” nedeniyle üretimini sürdüremez hale gelen sanayici kapitaliste) verilen paranın karşılığında kârdan pay talep edilir. Faiz adı verilen bu kâr payı, her durumda sanayicinin kârından daha düşük bir miktardır.

Böylece sanayi, ticaret derken, işin içine faiz girer.

Faiz, her durumda, yeterli sermayeye sahip olmayan sanayici kapitaliste verilen bir başka sanayici kapitalistin o an için kullanmadığı para-sermayenin “getirisi”dir.

Tarihsel süreçte, “para ticareti” yapan, yani faiz getiren para-sermaye sahibi sanayici kapitalist, tümüyle üretim sürecinden kopar, tüm faaliyeti “para ticareti” haline dönüşür. Böylece finans sektörü ortaya çıkar.

Finans sektörü, “para ticareti” yapan kesim, belirli bir zaman diliminde “atıl” kalmış sanayi sermayesini “faal” sanayi sermayesi haline getirir. Bir diğer ifadeyle, finans sek-

törü, yoktan var etmez, var olanı yok olanın hizmetine sunar. Bunu yaparken, tüm dayanağı (dünya çapında) tüm üretim ve dağıtım işlerinin aynı zaman diliminde gerçekleşmemesidir. Bir zaman diliminde, bir sanayi biriminde üretim sürerken, bir başka birimde ya yeni başlar ya da bitmiş olur. Kimi metaller pazara götürülmekte, kimileri pazarda satışa sunulmakta, kimileri de satılmış durumda olur. Bütün bu ilişkiler içinde, belirli bir “an”da, belli bir para miktarı hareketsiz durur. Örneğin sanayici kapitalistin metasını satmış olan bir tüccarın cebindeki para gibi, ya da pazardan üretim nesnelerini satın almak için yola çıkan sanayici kapitalistin cebinde bulunan para gibi.

İşte finans sektörü, bir “an” için hareketsiz kalan paraya hareket olanağı sağlayan “finansal enstrümanlar” üretir. Çek, senet, bono, kredi mektubu vb. adlarla anılan her türlü “paramı” işlemler, bu “finansal enstrümanlar”dır. Her durumda bir “an” için hareketsiz gibi görünen paraya hareket sağlarlar.

Zaman içinde bu para hareketleri, coğrafi farklılıklar, zaman dilimlerinin farklılıkları gibi durumlardan kaynaklanan hareket içindeki hareketsizlikleri de finans konusu haline getirir. Günümüzde çok yaygın olarak kullanılan uzak-doğu borsalarının açılış-kapanış saatleri ile Amerikan borsalarının açılış-kapanış saatleri arasındaki farklılık üzerinden yapılan para hareketleri bunun ürünüdür.

Tarihsel olarak ilk kez İngiltere’de (kapitalizmin ilk geliştiği ülke) keşfedilen bu coğrafi, zamansal farklılıkların oluşturduğu hareket içinde hareketsizliklere dayanan parasal işlemler, aynı zamanda “fiktif” (hayali) bir sermaye üretme aracı haline gelmiştir. Açık ifadeyle, bu parasal hareketler, hemen her durumda spekülasyona ve dolandırıcılığa açık hareketlerdir.

Özellikle İngiltere’nin Hindistan’la olan ticari ilişkilerinde ortaya çıkan bu “fiktif” sermaye yaratma yöntemi, İngiltere’den yola çıkan bir geminin mallarının okyanus üzerindeyken satılması, satışla elde edilen para-sermayenin yeniden üretime (ya da ticarete) yatırılması ya da malın Hindistan’a ulaştığı ve satıldığı kabul edilerek, bu satışın karşılığı olan para-sermayenin “gerçek para” olarak kullanılması şeklinde olmuştur.

Ancak Marks'ın ifade ettiği gibi, “önceden belirlenen fiyat ilişkilerine dayanan ödeme aracı işlevi felce uğrar” uğramaz, bu finans sistemi çöker. Bu öylesine basit nedenle ortaya çıkabilir ki, Hindistan'a giden geminin batması ya da Hindistan'da malların satılamaması böyle bir çöküşe yol açabilir.

Bugün “reel sektör”ün yurtdışından sağladığı “sendikasyon kredileri”, İngiltere-Hindistan arasındaki finansal ilişkilere benzer. Varsayılan yatırımlara kredi verilir, satılacağı kabul edilen metallerin karşılığında kredi açılır vb.

İşte ünlü “mortgage krizi” de böylesi bir “finansal enstüman”ın herhangi bir nedenden dolayı işleyemez hale gelmesinden başka bir şey değildir.

Bilindiği gibi, “mortgage kredileri”nin geri ödenememesi yaşanan “kriz”in temel nedenidir. Oysa “mortgage” sistemine göre, varsayımsal olarak (hayali) bir konut üretilmiş ve para sahibi bir başka kişi tarafından satın alınmıştır. Satın alma işlemi nakit para ile değil, gelecekte taksit taksit ödeneceği varsayılan bir “kredi” aracılığıyla gerçekleşmiştir. Konutu üreten şirket (sanayici kapitalist), ürettiği konutu (meta) “mortgage” kuruluşlarına (tüccar) devreder. Devir işlemiyle birlikte konut üreten şirket, yani inşaat şirketi, üretim için yatırdığı para-sermayesini ve bundan gelen kârını para olarak alır ve kendi işine (üretim) devam eder, yeni konutlar üretir. Öte yandan “mortgage” şirketleri, aldıkları konutları uzun dönemli taksitlerle “ihtiyaç sahipleri”ne satar. Böylece “mortgage” şirketleri konut üreten şirketlere konutun karşılığını “nakit” ve peşin olarak öderken, sattıkları konutların bedelini uzun dönemli taksitlerle geri alırlar.

Konut üreten şirketler (geniş anlamıyla inşaat sektörü), ürettikleri konutlar satılana kadar para-sermayelerini (ve artı-değerden türeyen kârlarını) geri alamayacakları için, bu nakit ve peşin ödeme karşılığında kârlarından bir bölümünü bu işleri yapan “aracı kuruluş”a verir. Aracı kuruluş (mortgage şirketi), uzun dönemli taksitle konutu satarken, satın alan kişiden vadeye bağlı olarak belli bir faiz alır. Böylece “mortgage” şirketi, çift yönlü kazanç sağlar.

Her şey düşünülmüş, her bir işlem bir başka işlemle ilişkilendirilmiştir. “Saadet zinciri” tamamlanmıştır. Konut üreten, konut

alan ve buna “aracılık” yapan herkes memnundur.

Konut üreten şirket, konut üretimi için gerekli ürünleri (çimentodan demire kadar tüm inşaat malzemeleri ve emek-gücü) satın alarak üretimi sürdürürken, aynı zamanda bu sektöre mal ve hizmet veren sektörler (çimentodan demire, boyadan ahşap döşemeye kadar) sürekli talep yaratır. Bu yüzden, “mortgage” sisteminin işliyor olması, sözcüğün gerçek ve tam anlamıyla sanayi sektöründe canlanmaya yol açar. Bu sektörel canlılık, “makro-ekonomi” çerçevesinde ulusal büyüme olarak artaya çıkar. Artık ne kadar çok konut kredi ile satılabilirse, o kadar çok konut üretilir, o kadar çok inşaat malzemesi üretilir. Böylece konut (meta) üretildiği için satılmaz, satıldığı için üretilir.

Ve birden, “saadet zinciri”nin halkalarından birisi kopar. Örneğin otuz yıllık vadeyle konut almış olan “alıcılar”, işsiz kalır, taksitlerini ödeyemez hale gelir. Birden tüm sistem çöküşe doğru hızla ilerler, ama çöküş birden gerçekleşmez. Ödeme güclüğü çeken konut kredisi (ipotekli konut kredisi) sahibinin konutuna el konulur, bir başka “alıcı”ya satılır. Böylece konut ve kredisi el değiştirmiş olur. Birisinin yerini bir başkası almıştır. Ancak bu işlemler giderek azaldıkça, kredi taksitleri ödenmediği için el konulan konutların sayısı giderek arttıkça ve bu artan konutlar yeniden satılamadıkça, sistem adım adım çöküşe, krize doğru yol alır.

Ve spekülasyon, küçük-burjuvaların “piyasalara olan güveni”, siyasal yönetimlerin “vaatleri” ve çizdikleri “imaj”, ortaya çıkan tıkanıklığın “geçici” olduğu düşüncesini uyandırdığı ölçüde, sistem çalışmaya devam eder. Ama artık ödenmeyen konut kredileri miktarları artmış, yeni konut alımları azalmıştır. “Mortgage” şirketleri, konut üreten şirketlerle yaptıkları anlaşmalara uygun olarak yeni üretilen konutları “portföyleri”ne almayı sürdürürler ve bunun karşılığında konut üreten şirketlere nakit ve peşin ödemeyi yaparlar. Öte yandan ise, konutlar satılamamakta, satılmış olanların da taksitleri ödenmemektedir.

Böylece bir süre sonra “mortgage” şirketleri nakit ve peşin ödemeler için konut üreten şirketlere taahhüt ettikleri ödemeyi yapamaz hale gelir. Bu, “likit sıkışıklığı”dır.

“Likit sıkışıklığı” büyüdükçe kriz kapıları çalar ve “mortgage” şirketleri “likit” bulmak

için “serbest piyasa”ya çıkarlar. Her para “sihirbazı”nın bildiği gibi, burada ortaya çıkan “likit sıkışıklığı”, “acil para ihtiyacı”dır. Para ihtiyacı içine düşenlerin imdadına tefeciler yetişir. Günümüz tefecileri ise “yatırım bankaları”dır. Olağan kredi faizlerinden daha yüksek faiz alırlar. Yüksek faizin çekiciliği ile, elinde para bulduran kişiler paralarını bu “yatırım bankaları”nın hizmetine sunarlar. Faiz yüksek olduğu sürece, bu “likit” akışı sürer.

Ama “mortgage” şirketlerinin “likit sıkışıklığı”, “yatırım bankaları” sayesinde kısmen atlatılmış görünse bile, temelde yatan konut kredilerinin geri ödenemez hale gelmesi olgusu değişmediği sürece, sıkışıklık sürer, likit ihtiyacı artarak devam eder.

“Mortgage” şirketleri, “likit sıkışıklığı” içinde “yatırım bankaları”ndan yüksek faizle “taze para” bulmuş olmakla birlikte, bu paraların faizlerini ödemekten başka bir şey yapmazlar. Faizler ödenebildiği sürece de, ana paranın geri ödenmesi de talep edilmez.

İşte “likit sıkışıklığı” ya da “ipotekli konut piyasası”ndaki “tıkanıklık” sürdüğü ve arttığı koşullarda, “mortgage” şirketleri “yatırım bankaları”na ödemeleri gereken faizleri ödeyemez hale gelirler, açıkça iflas ettiklerini ilan ederler.

Bu andan itibaren “mortgage” şirketlerinin “likit sıkışıklığı”, faizlerle birlikte “yatırım bankacılığı”nın “likit ihtiyacı”na dönüşür. Aynı süreç, bu kez bu bankacılık sektöründe yinelenir. “Yatırım bankaları”, yüksek faiz için kendisine “fon” olarak verilmiş para sahiplerinin faizlerini ödeyerek bir süre idare eder. Ama “mortgage” piyasasında canlanma ortaya çıkmadığı ve yeni yeni iflasların ortaya çıktığı koşullarda, faiz ödemelerini ancak yeni “fon”lar bularak gerçekleştirebilir. Ali’nin külahı Veli’ye taksit taksit, faiz olarak ödenerek bir süre idare edilir. Tıkanıklık ve konut piyasasındaki durgunluk sürdükçe, eski “fon” sahiplerine ödenecek faizler için “yeni fon” sahipleri bulmak zorlaşır ve bir an gelir, faizler ödenemez hale gelir.

Şimdi “likit sıkışıklığı” sırası “yatırım bankacılığı”na gelmiştir.

Kapitalistlerin “ortak işlerini yöneten bir komite”den başka bir şey olmayan devlet, “likit sıkışıklığı”nın boyutlarına ve “yatırım bankacılığı”nın fon büyüklüğüne bağlı ola-

rak “piyasaya müdahale” eder. Milyarlarca dolar, kapitalist devlet tarafından “yatırım bankacılığı”nın “likit sıkışıklığı”nı gidermek için devreye sokulur.

Devletin bu müdahalesiyle piyasalara bir rahatlama gelir. Ancak temeldeki sorun, yani ipotekli konut kredisi sisteminin işleyişindeki tıkanıklık (konut alıcılarının kredi taksitlerini ödeyememesi) devam ettiği sürece, piyasalara verilen “likit” de çarkların dönmeye hizmet edemez hale gelir. Ve yeniden her şey kaldığı yerden devam eder.

“Mortgage” şirketleri ve “yatırım bankaları” iflas ettikçe, bunların pazarladığı konutları üreten şirketler de üretimlerini azaltmaya yönelirler. Böylece bu şirketlerin sermayelerinin bir kısmı üretim sürecinden çekilir, atıl kalır. Üretimdeki düşüş, şirketlerin küçülmesine; şirketlerin küçülmesi inşaat malzemeleri üreten şirketlerin küçülmesine yol açar. Ve kısır döngü yeniden başlar.

Şimdi artık klasik “iktisat” kitaplarında bile anlatılan “standart” ekonomik kriz kapağına dayanmıştır.

Üretimdeki düşme, bir yandan üretime yatırılan sermayenin azalmasına yol açarken, diğer yandan üretimde yer alan emekgücünün bir bölümünü işlevsiz bırakır, işten çıkartmalar başlar.

Her işten çıkartma, aynı zamanda bir konut alıcısının kredi taksitlerini ödeyememesi demektir. Böylece ipotekli konut kredilerinin ödenememesiyle başlayan süreç, işsizliğin artmasına paralel olarak daha da genişler.

“İflaslar iflasları izler, zoraki satışlar zoraki satışları izler. Tıkanıklık yıllarca sürer; üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları, sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlanana değin, yığın halinde israf ve imha edilirler.” (Engels) Böylece bir ekonomik bunalım daha yaşanır.

Tüm bu olayların temelinde ise, kapitalist sistemin en yalın gerçeği yatar: **Aşırı-üretim**. Yaşanılan “kriz”, kredi sistemiyle beslenen aşırı-üretim krizidir.

Artık klasik “iktisat” kitapları açılıp okunabilir. Geçmişte ne olmuşsa, bugün de olacaktır. Gerçekleri, kapitalist ekonominin gerçeklerini öğrenmek isteyenler için başvurabilecekleri tek kaynak ise, yine her zamanki gibi, Marks’ın *Kapital*’idir.

Ne Olacak Şimdi?

Mart ayında ABD'nin "5. büyük yatırım bankası" *Bear Stearns*'in, FED'in (ABD Merkez Bankası) desteğiyle JP Morgan Chase tarafından satın alınması, *Merrill Lynch*'in Bank of America'nın denetimine girmesi ve son olarak da *Lehman Brothers*'in iflasıyla birlikte ABD yatırım bankalarının geriye kalan "büyük"lerinden *Morgan Stanley* ve *Goldman Sachs*'in "mevduat bankacılığı"na dönüştürülmesiyle "bir dönemin sonu"na geldiği pek çok burjuva ve küçük-burjuva "iktisatçı" tarafından kabul edilmeye başlanmıştır.

Diğer yandan iki "en büyük" "mortgage şirketi" (Türkçe'siyle emlakçı) *Fannie Mae* ve *Freddi Mac*'e FED tarafından el konulması, yani kamu kuruluşu haline getirilmesi, ABD'nin "en büyük" sigorta şirketi *AIG*'in yine FED tarafından "kurtarılması", aynı "iktisatçı"lar tarafından "devletin ekonomiyeye müdahalesi"ne (regülasyon) geri dönüş olarak tanımlanmaya başlandı.

"En büyük beş yatırım bankası", "iki en büyük mortgage şirketi", "en büyük sigorta şirketi" derken, Eylül sonuna geldiğinde ABD'nin "en büyük mevduat bankası" *Washington Mutual*'in iflas ettiği açıklandı.

Bu gelişmelerden sonra ABD ekonomisinin "finans krizi" içinde olduğu herkes tarafından ve "resmen" kabul edilir oldu.

Tüm bu devlet müdahaleleri ve iflaslarla birlikte, Mart ayında "dünya merkez bankaları"nın "likit sıkışıklığı"na çözüm olarak piyasalara verdikleri 300 milyar doların ardından, Eylül ayındaki gelişmelerle birlikte piyasalara verilen "likit" miktarı *bir trilyon dolar* geçti.

"Ekonomist"ler ya da "iktisatçı"lar, bu devlet müdahalesi ve buna bağlı olarak piyasalara verilen bir trilyon doları aşkın "likidite"nin ne anlama geldiğini, daha sonraki günlerde nelere yol açabileceği üzerine "yorumlar" yaparlarken, "globalizm" yandaşları ve vurguncuları bütün bunların "kapitalist ekonominin geçici dalgalanmaları" olduğundan, "piyasaların düzenlenmesine hizmet edeceği"nden ve nihayetinde Tayyip Erdoğan'dan Güler Sabancı'ya kadar, bilener ve bilmeyenler, "krizlerin fırsata çevrilmesi"nden söz eder oldular.

"İyimser ekonomistler" ile "globalizm yandaşları", ABD ekonomisindeki bu "finans krizi" karşısında devletin ekonomiye müdahalesinin "gerekli" olduğunu, ama "abartılmaması" gerektiğini söylerken, "kötümserler", "bu kriz, o kriz" söylemiyle 1929 "büyük buhranı"na göndermeler yaparak dünyada pek çok şeyin değişeceği kehanetinde bulundular.

Bu süreçte "piyasalar"da bir "güven bunalımı" olduğu kanısına sahip olan yatırımcılar ve yatırım fonları tarafından "iyimserlik" rüzgarları estirmeye çalışıldı. Öyle ki, FED'in bu operasyonlarda bir trilyon dolarlık "likit"i piyasaya vermesinin "halkı" etkilemeyeceğini, "likit" denilen şeyin öyle "nakit para" olmadığını, dolayısıyla doğrudan "vergi mükelleflerine" yansıyan sonuçları olmayacağını vs.den söz ederek, piyasalara güven pompalamaya kalkıştılar.

Kimileri bu "finans krizi"nin "reel sektör"e yansıyıp yansımayacağı üzerine tartışmalar yürütürken, bir başkaları bütün bunların sadece kağıt üzerinde yapılan operas-

yonlar olduğunu iddiasında bulunuyorlardı.

Doğal olarak bilinen bir kaç kavram dışında (devletin ekonomiye müdahale etmesi gibi), “globalizm”in içeriksiz ve boş kavramları ortalıkta uçuştular: Regülasyon, likit, likit sıkışıklığı, hadge fonları vs.

Şimdi tüm bu sözleri, tartışmaları, iddiaları, manipülasyonları, “iyimserlik” rüzgarlarını bir yana bırakarak, ortaya çıkan tabloya bakalım.

Görünen Köy

Ortaya çıkan tabloyu şöyle özetleyebiliriz: ABD mortgage (ipotekli konut kredisi) piyasasında başlayan “kriz”, giderek tüm finans alanlarını etkileyen genel bir “finans krizi” halini aldı. “Finans krizi”, sadece mortgage finansmanında kullanılan kredileri değil, tüm kredileri etkileyen genel bir niteliğe sahip olduğundan, krizin özü, *kredi sisteminin çökmesidir*. Bu nedenle “görünen köy”ü görebilmek için, her şeyden önce “kredi sistemi”nin ne olduğu konusunda bir “bilgi” sahibi olmak gerekir.

“En basit ifadesiyle kredi, bir kimsenin, bir başka kimseye, belli bir miktarda sermayeyi para olarak, ya da para olarak hesaplanan değeri üzerinde anlaşmaya varılmış mallar şeklinde, ve her iki halde de, belli bir vadenin sonunda ödenmek üzere, emanet vermesine yol açan, sağlam ya da çürük bir temele dayalı güvendir.”

Kredi, “belli bir vade” sonunda geri ödenecek para olmakla birlikte, vade süresince belli bir faiz miktarı eklenerek geri ödenir. Genel kural olarak, faiz ve ana para ödemeleri, belli aralıklarla yapılır. Herhangi bir kredi kartı sahibinin borçlarını öderken kullandığı “taksit” sistemi, tüm kredi sistemi için geçerli bir ödeme şeklidir.

Kredi, aynı zamanda “borç verilen para”dır. Dolayısıyla devletler, şirketler ve bireyler, kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla borçlanmaya gittiklerinde, her durumda “kredi” kullanmış olurlar. Bu yüzden devletin iç ve dış borçları, aynı zamanda devletin kullandığı kredilerdir.

2001 Şubat krizinde herkesin yaşayarak gördüğü gibi, borçlar (krediler) geri ödenebilir hale geldiğinde, ödemeyi yapamayan kesim (devlet, şirket ya da birey) önce “ödeme güçlüğü” içine girer, ardından öde-

me yapamaz hale gelir ve nihayetinde iflas eder, malına-mülküne haciz konulur, bir bakıma “kamulaştırılır”.

Ancak kredi sisteminin dayanağı olan bankalar açısından kredilerin ana para olarak geri ödenmesinden çok, faizlerinin düzenli ödenmesi önemlidir. Faizlerin ana paraya göre bu önceliği, aynı zamanda bankaların “gelirleri”nin faizlerden oluşmasından kaynaklanır.

Bu nedenle bankalar açısından, eğer bir “kredi sahibi”, kredi faizlerini düzenli olarak ödeyebiliyorsa, ana para ödemesini daha uzun vadeye yaymak olanaklıdır. Asıl olan faizlerin düzenli olarak ödenmesidir.

Bu, Kemal Derviş’in söylemiyle “borçların çevrilebilirliği”dir.

Herkesin yaşayarak öğrendiği gibi, “borçların çevrilebilirliği”, ülkenin iç ve dış borçlarının faizlerinin düzenli ödenmesinden başka bir şey değildir.

İflas eden ya da FED tarafından el konulan bankalar ve şirketler, kredi sisteminin parçası olarak asıl “gelirlerini” faizlerden sağlarlar. Eğer verilen kredilerin faizleri düzenli olarak ödenebiliyor ve ana para belli bir güvence altında bulunuyorsa, ortada bir sorun, sıkışıklık, ödeme güçlüğü vb. yoktur.

İster yatırım bankası olsun, ister mevduat bankası olsun, her türden banka, kendisinin faiz karşılığında topladığı paraları, bir başkasına faiz karşılığında kredi olarak verir.

Yatırım bankaları “fon” sahiplerinin parasını kullanırken, mevduat bankaları bankaya tasarruf vb. nedenlerle yatırılan paraları kullanırlar. Ama her durumda, bankalar gerek fon sahiplerine, gerekse mevduat sahiplerine belli bir faiz ödemek durumunda dırlar.

Bunun yanında, her durumda fon ya da mevduat sahiplerinin değişik nedenlerle paralarını tümüyle bankadan çekmek istediklerinde, bu miktar para banka tarafından fon ve mevduat sahibine ödenmek zorundadır.

İşte bankacılık sisteminin birinci halkası, bankaların kredi olarak kullandırdıkları paraları toplarken belli bir faiz ödemesinde bulunmaları ve her an çekilebilir paralar için “yedek fon”da belli bir “rezerv”e sahip olmalarıdır.

Eğer bankalar, faiz ödemelerini ya da

ana para ödemelerini yapamaz hale gelirse, sistem çökmüş, banka iflas etmiş demektir.

Bankacılık sisteminin ikinci halkası ise, faiz karşılığında toplanan paraların bir başkasına “kredi” olarak verilmesidir. Bu “kredi”, her durumda belli bir zaman içinde ödenmesi gereken ana para ile faizlerden oluşur.

Bankacı, faiz karşılığında topladığı parayı, daha yüksek bir faiz karşılığında bir başkasına kredi olarak verir. Böylece “finans sistemi” ortaya çıkar.

“Finans krizi” ise, öncelikle kredi sahiplerinin faiz ve ana para ödemelerini yapamaz hale gelmeleriyle başlar. Banka, faiz ve ana paraları geri alamadığı için, ödemek zorunda olduğu faiz ve ana para ödemeleri için kendi öz kaynaklarını kullanmak ya da daha yüksek faizle bir başka bankadan kredi almak zorunda kalır. “*Likit sıkışıklığı*” denilen şeydir bu.

Mortgage piyasasında başlayan “likit sıkışıklığı”, mortgage şirketlerinin konut kredilerini tahsil edemez hale gelmesiyle başlamıştır. Onlar konut kredilerini tahsil edemedikçe, kendilerine kredi veren bankalara olan taahhütlerini yerine getiremez olmuşlardır. Mortgage şirketlerine kredi veren bankalar da, bu şirketlerin ödeme gücünün içine girmeleriyle birlikte, kendi mükellefiyetleri olan faiz ve ana para ödemelerini yapamaz olurlar. Yani “likit sıkışıklığı” bankalara yansır.

Geri ödenmeyen kredi miktarı, yani “batık krediler”, açıktır ki, bu kredilerin temin edildiği fon ya da mevduat sahiplerinin paralarının bir bölümünün karşılığının olmaması demektir. Kağıt üzerinde her şey yerli yerindeyken, pratikte belli paralar “batık kredi” haline gelmiştir.

İşte devletin müdahale ettiği yer, bu “batık kredi”lerin çok büyük miktarlara ulaştığı, dolayısıyla “en büyük bankalar”ın taahhütlerini yerine getiremez hale geldikleri noktadır.

“Likit sıkışıklığı” karşısında emperyalist ülkelerin merkez bankalarının piyasalara verdikleri ilan edilen trilyon dolarlık “likit”, “batık krediler”in ortaya çıkardığı ödeme sorununu aşmaya hizmet eder. Ama bu, açıklanan miktarda bir *gerçek paranın* bankalara aktarılması demek değildir. 2001 Şubat krizi sonrasında “borçların çevrilebilirli-

ği” için verilen IMF kredilerine benzer bir “likit” aktarımıdır bu. Eski deyimle, “likit” denilen şey “taze para”dır, yani bankaların ödemelerini düzenli olarak yapabilmeleri için gerekli para miktarıdır. Merkez bankalarının piyasalara verdikleri ilan edilen “likit” miktarı ise, “borçların çevrilebilirliği”ni sağlayan “taze para” ile “borç miktarı”nın toplamına eşittir. Bir başka ifadeyle, “likit”, ödeme gücüne düşen bankaların tüm yükümlülüklerinin devlet garantisi altına alınmasıdır. Burada toplam borç miktarı bir trilyon dolar ise, “borçların çevrilebilirliği”, yani ödemelerin düzenli olarak yapılabilmesi için gerekli para miktarı, asgari faiz ödemeleri kadardır. Dolayısıyla “likit” operasyonunun merkez bankalarına kısa vadeli maliyeti, ödeme gücünün içindeki bankaların faiz borçlarını ödemelerine eşittir.

Ama en önemli sorun, devlet tarafından bankaların faiz ödemelerinin güvenceye alınması, yani bu ödemelerin yapılmasının sağlanması değildir. Önemli sorun, bankaların kullandıkları fon ya da mevduatların ana paralarının geri talep edilmesidir. Bugün için bu ana para miktarı bir trilyon doların çok üzerindedir ve kesin rakam bilinememektedir.

Merkez bankalarının piyasalara “likit” aktarımındaki amaçları, “yatırımcıların” ana paralarının devlet güvencesine alınmasını sağlayarak, “piyasalara güven vermek”ten ibarettir.

Devlet güvencesi altına alınan bir trilyon doların üzerindeki “finans krizi” yükü, aynı zamanda ödeme gücünün içindeki bankaların “varlıklar”ının karşılığıdır. Ama “varlık” denilen şey, “mortgage” kredileriyle geri ödenmesi mümkün olmayan krediler olarak tüketilmiştir. Dolayısıyla devletin müdahalesinin “faturası”, sadece kısa dönemli faiz ödemelerinin karşılanmasıyla sınırlı kalmamaktadır. Asıl “fatura”, geri ödenmesi mümkün olmayan kredi miktarının ne kadar olduğunun ortaya çıkmasıyla saptanabilecektir, ki bugün için bunu hiç kimse tahmin bile edememektedir.

Yine de, her durumda merkez bankaların (devletler) piyasalardaki “ödeme gücünü” (likit sıkışıklığını) aşmak için vermek durumunda kaldıkları paraları devlet bütçe gelirlerinden karşılamak zorundadırlar. Ve devlet bütçe gelirleri ise, ya vergi gelirleri olarak vardır, ya da devletin iç ve dış borç-

lanması olarak vardır.

Bugün için FED'in "finans krizi" karşılığında piyasalara vermek durumunda kaldığı "taze para", ya vergilerin artırılmasıyla ya da devlet borçlanmasına giderek karşılanmak durumundadır. Şüphesiz "vergi mükellefi" ABD seçmenlerinin içinde buldukları durum, vergilerin artırılmasını kısa vadede olanaksız kıldığından, devlet borçlanması tek yol durumundadır.

ABD'nin her zamankinden daha fazla borçlanmaya gitmek zorunda kalması ise, kaçınılmaz olarak faizlerin yükselmesine yol açacaktır. "Piyasalardaki güvensizlik"le birleşerek faizlerin yükselmesi ABD hazinesine yeni ve ek bir yükümlülük getirecektir.

1971-80 döneminde doların değer kaybetmesi karşısında çareyi yüksek faiz uygulamasında bulan ABD'nin içine girdiği ekonomik bunalım (ki "globalizm" söylemiyle "kriz"), bir kez daha gündeme gelmiştir.

Faizlerin yükselmesinin ilk sonuçları ise, geri-bıraktırılmış ülkelerin borçlanma maliyetlerinin (faizlerin) yükselmesinde görülecektir. Bizim gibi yüksek "cari açık" veren, cari açığı dış borçlanma yoluyla finanse eden ülkeler için faizlerin yükselmesinin maliyeti yanında yeni borçlanmaya gideme riski de ortaya çıkartacaktır. Ya akıl almaz faiz oranlarıyla borçlanma sürdürülerek, belli bir zaman sonrasında topyekün bir krizin patlak vermesi göze alınacaktır, ya da

Demirel'in eski sözüyle ülke "yetmiş cente muhtaç" hale gelecektir.

Faizlerin yükselmesinin ikinci sonucu ise, üretim maliyetlerinin artması ve bunun sonucu olarak da fiyatların genel seviyesinin yükselmesidir. "İktisatçı" söylemiyle, yüksek faiz "enflasyonist baskı" oluşturur.

Görünen odur ki, bugün ABD ekonomisinde başlayan "finans krizi", 1980'lerin ünlü "borç krizi"nin ön aşamasıyla büyük benzerliğe sahiptir.

Bu koşullarda ABD'nin karşılıksız dolar basımını artırması ve bu yolla "finans krizi"ni finanse etmesi, yüksek faizlerin ortaya çıkardığı "enflasyonist baskı"yı daha da artıracaktır. Bugüne kadar dünya merkez bankalarına zorla kabul ettirilen "yüksek rezerv"lerle emilen karşılıksız dolarlar, bu kez doğrudan finans sektörünün içine girerek, üstü örtülemez bir sorun haline gelme eğilimindedir. Bu eğilim içinde, petrol fiyatının 200 doların üstüne çıkması da şaşırtıcı olmayacaktır.

Bütün bunlar, ABD'deki "finans krizi"nin dünya ekonomik bunalımı ("kriz") haline dönüşmesinin dinamikleri durumundadır. Eylül ayının son günlerinde "finans krizi"nin Avrupa'da belirgin biçimde ve resmen ortaya çıkmasıyla birlikte, dünya ekonomik bunalımı bir gerçeklik halini almıştır.

Olan da budur.

“The Party is Over” [Parti Bitti!]

- 14 Eylül: Lehman Brothers iflas etti. Merrill Lynch, Bank of America'ya satıldı.
- 16 Eylül: ABD Merkez Bankası (FED) 85 milyar dolar vererek AIG sigorta şirketini kurtardı.
- 18 Eylül: İngiliz bankası Lloyd TSB, HBOS bankasını 12 milyar pounda satın aldı.
- 19 Eylül: ABD Hazine Bakanı Paulson, bankaların elindeki “toksik varlıkların” satın alınması için bir fon kurulmasını önerdi. Bu öneri ile borsalar hızla yükselişe geçti.
- 20 Eylül: 700 milyar dolarlık “yardım paketi” ABD Kongresi'ne sunuldu.
- 21 Eylül: Goldman Sachs ve Morgan Stanley'in “yatırım bankacılığı”ndan “mevduat bankacılığı”na geçmelerine izin verildi.
- 23 Eylül: New York borsasında Dow Jones endeksi, günü ortalama 3,28'lik kayıpla (373,23 puan) 11.015 puandan kapatırken, Nasdaq endeksi de yüzde 4,17'lik düşüşle (94,92 puan) 2.178 puana indi.
- 26 Eylül: ABD'nin en büyük bankası Washington Mutual'a hükümet el koydu, arkasından bankanın varlıkları 1.9 milyar dolara JP Morgan'a satıldı.
- 28 Eylül: Fortis Bank, Benelux ülkeleri tarafından 11,2 milyar dolara kamulaştırıldı. İngiltere'de Bradford&Bingley mortgage şirketi millileştirildi.
- 29 Eylül: Vachovia, Citibank tarafından satın alındı.
- Almanya'da Hypo-Real Estate bankasının 35 milyar euroluk borçları devlet tarafından üstlenilerek kurtarıldı.
- Belçika Maliye Bakanı, Avrupa'da Denizbank'ın ortağı Dexia bankasına yardım edileceğini açıkladı.
- Danimarka bankası Roskilde Bank 3 milyar dolara devlet bankalarıncaya satın alındı.
- İzlanda hükümeti de sıkıntıdaki ülkenin üçüncü büyük bankası Glitnir Bank'ı devletleştirdi. Hükümet, zor durumdaki bankanın yüzde 75'lik hissesini devraldı.
- ABD Temsilciler Meclisi 700 milyar dolarlık “kurtarma planı”nı reddetti.
- Dow Jones, 778 puanla “tarihinin en büyük net düşüşü”nü yaşayarak %6,98 değer yitirdi. Nasdaq endeksinin değer kaybı %9,14 oldu. Hisse senetleri toplamda bir günde 1.7 trilyon dolar değer yitirirken, altın %4 değer kazandı.
- 1 Ekim: 700 milyar dolarlık “kurtarma planı” ABD Senato'sunda kabul edildi.

“Piyasalar” için soluk soluğa geçen 15 günün kısa özeti budur.

Bu 15 gün içinde en belirgin olayları, bankaların kamulaştırılması ve ABD'nin 700 milyar dolarlık “yardım paketi”nin Kongre'nin “alt kanadı” olan Temsilciler Meclisi'nde reddedilmesidir. Her ne kadar Ekimin ilk günlerinde yeni bir “uzlaşmaya” gidilerek 700 milyar dolarlık paket Senato tarafından kabul edilmişse de, Temsilciler Meclisi'ndeki red kararı, aynı zamanda bankaların kamulaştırılmasıyla birlikte başlayan “devletin ekonomiye müdahalesi” tartışmalarını da-

ha da hızlandırmıştır.

Şimdi en çok tartışılan konu, “devletin ekonomiye müdahalesi”yle “neo-liberalizm”in sonunun gelmiş olması ve bu müdahalelere rağmen “finans krizi”nin önünün alınamayarak, tüm ekonomileri etkisi altına alan bir “depresyon” (buhran) döneminin başlayıp başlamayacağı olmuştur.

Bu tartışmalar içinde, hala her şey piyasalar üzerinden değerlendirilirken, “mortgage krizi”nin, şişirilmiş konut değerleri üzerinden verilen kredilere ve bu kredilerin “kağıtları”nın dünya borsalarında pazarlanma-

sından kaynaklandığı ise, hemen hiç anımsanmamaya çalışılmıştır. ABD Temsilciler Meclisi'nin 700 milyar dolarlık "kurtarma planı"nı reddetmesiyle, ABD borsalarının "bir günde 1,7 trilyon dolar değer yitirmesi" bile bu unutkanlığı ortadan kaldırmamıştır.

Açıktır ki, sermaye, para-sermaye, çiftleştirilmiş, üçleştirilmiş, dörtleştirilmiş.

Marks sermayenin bu çiftleşmiş, üçleşmiş halini şöyle tanımlar: "Faiz getiren sermaye ve kredi sistemindeki gelişmeyle, bütün sermaye kendisini çiftleştirmiş ve bazen de üçleştirmiş gibi görünür; aynı sermaye, ya da hatta belki de aynı alacak talebi, çeşitli şekillerde farklı ellerde, farklı biçimlerde görünürler. Bu 'para-sermaye'nin daha büyük bir kısmı tamamen hayalidir. Yedek fon dışında bütün mevduat, banker üzerinden alacak talebidir ve ama mevduat olarak hiç bir zaman mevcut değildir." (*Kapital*, Cilt: III, s. 417.)

İşte bu hayali (fiktif) sermaye, krizin nedeni olduğu gibi, devlet müdahalelerinin sonu gelmez bir hal alışının da nedenidir. Kimi, neyi ve nasıl kurtarılacağı, hangi "kağıdın" (senet vb.) ne değerinde olduğunun bilinemez olması bir yana, bu "kağıt"ların herhangi bir karşılığı da bulunmamaktadır. Yapılan devlet müdahaleleri, kamulaştırmalar, *varolmayan sermayeyi* kurtarmayı amaçlamaktadır. Bu yüzden de, ortada kurtarılan herhangi bir şey de yoktur.

Eğer borsalar, bir gün içinde 1,7 trilyon dolar kaybedebiliyor ve bir başka gün bunu şöyle ya da böyle geri alabiliyorsa, zaten ortada gerçek, karşılığı olan bir sermayeden, paradan söz etmek olanaklı değildir.

Ancak ortada gerçek bir sermaye, para bulunmasa da, bu hayali sermaye (fiktif sermaye), gerçek sermaye gibi işlev görmüştür. Gerçek sermaye işlevini yerine getiren bu hayali sermaye, ister istemez gerçek sermayenin elde edeceği kârı cebe indirir. Zaten tüm işlevi de bunu gerçekleştirmektir. Öte yandan aynı hayali sermaye, "türev araçlar" üretilerek, bir bakıma yeni hisse senetleri haline getirilerek, "kârdan pay" almak isteyen başka kuruluşlara ve kişilere satılmıştır. Her satış, gerçek sermaye gibi işlev gören hayali sermayenin elde etmiş olduğu "sermaye kâr"ının yeniden ve yeniden paylaşımı demektir. Kaçınılmaz olarak da, her satış, "sermaye kâr"ını daha küçük parçalara ayırarak "faiz" adı altında paylaşır.

"Türev araçlar"ın sayısı ne kadar artarsa, paylaşılan miktar da o kadar küçülür.

"2000 krizi"nde iflas eden WorldCom ve Enron olayında açıkça görüldüğü gibi, bu hayali sermaye ile kurulmuş olan şirketlerin varlıkları da hayalidir. Borsaların diliyle "piyasa değeri" çok yüksek görünen bu şirketler, tümüyle çiftleştirilmiş, üçleştirilmiş vs. sermayenin ürünleridir.

Neredeyse kapitalizmin egemen üretim ilişkisi haline geldiği günden bu yana sürekli yapılan ve sürekli olarak "kriz"lerle sonuçlanan bu hayali sermaye oyunu, aynı zamanda kapitalizmin irsi hastalığı olan aşırı üretim bunalımlarının ertelenmesinin de bir aracı olarak kullanılmıştır.

Dünya çapında dolaşan karşılıksız dolarlarla birlikte bu hayali sermaye, birkaç yıl süreyle piyasalarda canlılık yaratmış, kârlarda olmasa bile "varlıklar"da büyük bir artışa neden olmuştur. Emperyalist ülkelerin 1993 ve 2000 yılındaki "kriz"leri de, bu yolla atlatılmıştır. Diğer bir ifadeyle, 1993 ve 2000 krizleri hayali sermayede meydana gelen büyük bir genişlemeyle birlikte yeni bir "canlanma" dönemine dönüşmüştür.

Bugün yaşanan "finans krizi"nde emperyalist devletlerin müdahaleleri de, böylesi bir hayali duruma karşı yapılan bir müdahaledir. Bu nedenle, neye ve niçin yapıldığı bilinemeyen, sadece "piyasaları rahatlatmak", "piyasalara güven vermek" gibi "psikolojik" müdahaleden başka bir şey değildir. Bu açıdan da 1929 "büyük bunalım" sonrasında uygulanan "keynesçi" ekonomi politikaları da, 1980 dünya bunalımı sırasında uygulanan "monetarizm"le de doğrudan bir ilişkisi yoktur.

"Keynesçilik", devletin ekonomiye müdahalesi anlamında, bugünkü müdahalelerle "isim benzerliği"ne sahiptir. Ama "keynesçilik", devletin üretim süreçlerine doğrudan müdahalesini esas alır. Aşırı-üretim sonucunda satılmayan mal ve hizmetlere devlet tarafından talep yaratılması ya da doğrudan bu mal ve hizmetlerin devlet tarafından üretilmesi "keynesçi" ekonominin esasıdır.

"Monetarizm" ise, "keynesçi" politikanın ürünü olarak ortaya çıkan "enflasyon" karşısında, devletin bu müdahalesini ortadan kaldırmaktan ibarettir.

Şüphesiz 1929 ve 1980 bunalımlarında da finans kuruluşları, bankalar da batmıştır.

Ancak bankaların batışının temelinde, üretken sermaye için verilen kredilerin geri ödenmemesi yatar. Üretken sermaye, aldığı kredi ile mal ve hizmet üretmiş, ancak aşırı-üretim koşullarında bunları satamamıştır. Satamadığı için de kredi borcunu ödeyememiş, bankaları “ödeme güçlüğü” içine sürüklemiştir. Ama her durumda, ortada üretilmiş mal ve hizmet vardır, yani para-sermaye meta-sermaye olarak depolarda stoklanmış durumdadır, somut bir varlıktır. Dolayısıyla devletin müdahalesi, somut bir varlığın harekete geçirilmesine yöneliktir.

Bugün ortaya çıkan “finans krizi”, devletin adının geçmediği bir ortamda *özel finans kuruluşları* aracılığıyla aşırı-üretim yeni ve ek talep yaratmak amacıyla üretilmiş hayali sermaye genişlemesine dayanır. Bu açıdan geçmişteki “keynesçi” uygulamadan özsel olarak farklı değildir. Sadece adı değişmiş, devletin yerine “piyasalar” adı verilen özel finans kuruluşları geçmiştir. Ama özel finans kuruluşları, devlet gibi, ne kendi faaliyetlerinin dışında sürekli bir gelire (vergi geliri), ne de karşılıksız da olsa para basma gücüne sahiptirler. Diğer yandan bu özel finans kuruluşları tarafından yaratılan hayali sermaye, üretime değil, çoklukla başka “kağıtlar”ın satın alınmasında kullanılmıştır. Yani artı-değer üretmekten çok, üretilmiş olacağı varsayılan artı-değerden pay almaya yönelik olmuştur.

Bu finansal genişleme ortamında, kapitalist üretim, ağırlıklı olarak Çin’in üretimine dayandırıldığından, üretilen artı-değer de Çin’in ürettiği artı-değerden oluşmuştur. Elde kalan “üretken”miş gibi görünen alanlar ise, telekomünikasyon ve konut ticaretidir. Telekomünikasyon kesimi 2000 krizi koşullarında yıkıma uğradığından, var olan ve var edilen tüm hayali sermaye konut alanına yönelmiştir. İşte bu konut sektörü, üretilmiş ve var olan konutların değerlerinin sürekli yükselişiyle genişlemiş, hayali sermayeye hayali konut değerleri eklenmiştir.

Tüketim malları sektörü tümüyle ucuz Çin malları ticaretine dayandığı için, emperyalist ülkelerdeki halkın alım gücü “reel” olarak yükselmiş, alım gücündeki artış da konutlara olan talebi artırmıştır. Bir başka ifadeyle, asıl olarak ABD, üretmeden tükettiren, konut satışlarında “zirve” yapmıştır. “Mortgage” piyasasındaki büyüme, tıpkı ABD hazine bonolarına yapılan yatırımlar gi-

bi, bu sektöre yapılan yatırımları artırmıştır. Pek çok Avrupa ülkesinin emeklilik sigortaları, eyalet ya da belediye fonları (bankaları) “mortgage” kağıtlarına yatırım yapmıştır. “Rantiye” tabakası bu sayede daha da genişlemiş ve süreli konut fiyatlarının yükselişiyle birlikte “kağıtlar”ın getirileri artmıştır.

Bu gelişmenin gerçek tek sonucu ise, emperyalist ülkelerde, ucuz Çin tüketim malları ile beslenen “rantiye” yaşamının egemen olmasıdır. IMF’nin raporlarında açıkça ifade edildiği gibi, Çin’in üretimi ve “mortgage” kağıtlarının getirisi emperyalist ülkelerde halkın yaşam koşullarının iyileşmesine, alım güçlerinin artmasına, dolayısıyla da mevcut düzenle olan çelişkilerinin yumuşamasına yol açmıştır.

Ve şimdi, ABD Temsilciler Meclisi başkanı Nancy Pelosi’nin söylediği gibi, “Parti bitmiştir”.

Biz de ise, “şeker bayramı mı, ramazan bayramı mı” tartışmaları içinde geçen “tatil” ortamında, “krizleri fırsatlara dönüştürme”den, bankacılık sisteminin “sağlam”lığından söz eden “hamasi” söylemlerle “piyasalara güven” verilmeye çalışılmıştır. Oysa piyasalara son beş yılda “bayram” yaptıran “yabancı sermaye”, neredeyse tümüyle bu hayali sermaye genişlemesinin ürünüdür. Kamu arazilerinin satışında belirlenen fiyatlar da, “mortgage” piyasasındaki fiyat yükselişiyle belirlenmiş ve karşılığı da yine aynı piyasada işlem gören hayali sermaye ile ödenmiştir. Özel sektörün 50 milyar dolarlık kısa vadeli borçları ile 145 milyar dolarlık uzun vadeli borçları ise, emperyalist ülkelerdeki hayali sermayeye yapılan borçlardır. Bu hayali sermayenin emperyalist ülkelerde kamulaştırılmasıyla birlikte, bu borçların tahsiline sıra gelecektir. Kemal Derviş’in öğrettiği gibi “borçların çevrilebilirliği” için yeni borçlanmaya gidilemeyeceği için de, ödemeler maddi varlıklara el konulmasıyla gerçekleştirilebilecektir. Yeni dönem, emperyalist ülke devletlerinin el koydukları hayali sermayenin Türkiye’ye verdiği özel sektör alacaklarını tahsil etme dönemi olacaktır. Şüphesiz bu özel sektör borçları önce devlet garantisi altına alınacak, ardından devlet IMF denetimine sokulacak, yeni bir Kemal Derviş aracılığıyla da bu alacaklar tahsil edilecektir. Ve o zaman bir başka “party” başlayacaktır.

Bankalar Kamulaştırılırken Neo-Liberalizmin Yazgısı

“Altın çağ”larını yaşadılar. Neredeyse tam bir yüz yıl hiç bir yerde itibar görmemiş, değer verilmemiş bir “zihniyet” ya da “ideolojik tutum”, son otuz yılda, özellikle de son onbeş yılda “neo”laşarak “altın çağ”ını yaşamıştır. Bu zihniyetin, bu ideolojik tutumun adı, *liberalizmdir*.

1980 dünya ekonomik bunalımı ortamında, emperyalist ülkelerdeki yüksek enflasyon ve durgunluğa (stagflasyon) “keynesçi” yöntemlerle çare bulunamayınca, “kurtarıcı” olarak ortaya çıkan “monetarizm”, her şeyin piyasalara bırakılması ve piyasaların her şeyi düzenleyebileceği düşüncesine dayanan “liberal ekonomik politika” egemen oldu ve “klasik liberalizm”in “bırakın yap-sınlar, bırakın geçsinler” düstürüne yol verdi.

Dedesinin Hayek, babasının M. Friedman’ın olduğu “monetarizm”e göre, enflasyon parasal bir olgudur. Temelinde siyasal yöneticilerin ellerinde tuttıkları “para basma” gücünü piyasalara rağmen kullanmaları yatar. Diğer bir ifadeyle, 1929 “büyük bunalımı” sonrasında egemen ekonomi politikası olan “keynesçilik”, yani “devletin ekonomiye müdahalesi” enflasyonu yaratmıştır. Devletin “para basma gücü”yle piyasalara yönelik müdahaleleri (regülasyon), piyasaları yapaylaştırılmış, dolayısıyla da piyasalar yapay uyarıcılarla varlıklarını sürdürür hale gelmiştir.

“Bu yüzden” der Milton Friedman ya da “monetarizm” yandaşları, “Enflasyonun tek sebebi para miktarındaki artış olduğundan, tek tedavisi de parasal büyüme oranını azaltmaktır. Para miktarı, satın alınabilen

mal ve hizmet miktarı kadar artarsa fiyatlar da istikrarlı olur”

“Monetarizm”e göre, devletin (kamu-nun) üç alandaki harcamalarını (sübvansiyonlar, transferler vb.) karşılamak için “para basması” enflasyonun somut nedenidir. Bu üç alan ise, sosyal harcamalar (eğitim ve sağlık harcamaları öncelikli olmak üzere), kamu kuruluşlarına (KİT’ler) yapılan transferler ve tarım destekleme harcamalarından oluşmaktadır. Dolayısıyla “monetarizm”, bu üç alandaki kamu harcamalarının ortadan kaldırılmasını ve bu alandaki tüm mal ve hizmetlerin “özel sektör” tarafından üretilmesini emreder. İlk yapılan iş de, sosyal harcamaların azaltılması ve kamu kuruluşlarının (KİT’ler) “özelleştirilmesi” olmuştur.

Sözcüğün tam anlamıyla, “monetarizm”, “keynesçi” ekonomi politikanın tersine, devletin ekonomiden elini-ayağını çekmesini ister ve piyasaları, piyasalara emanet eder.

Böyle bir ekonomi politika, kaçınılmaz olarak siyasal sistemde “ademi merkezizetçi”dir, yani “yerel ve yerinden yönetim”in uygulanmasını talep eder. Merkezi ulusal-devlet karşısında “yerel ve yerinden yönetim” modelini savunan “monetarizm”, aynı zamanda “merkezi devlet”in tasfiye edilmesinden yanadır.

1980’de ABD’de Reagen ve İngiltere’de Thatcher “monetarizm”in siyasal uygulayıcıları olarak yeni bir liberal dönemin başlatıcıları olmuştur. Böylece “klasik liberalizm”in bu yeni dönemi, “*neo-liberalizm*” dönemi olarak adlandırılmıştır.

Neo-liberalizmin 1980’lerde başlayan

egemenliği, bir yandan “sosyal devlet”in sonunu ilan ederken, diğer yandan kamu harcamalarına dayanan ve kamunun yarattığı taleple gelişen her türlü mal ve hizmet üretiminin de sonunu getirmiştir.

Büyük sermaye yatırımı gerektiren, dolayısıyla büyük bir para-sermaye birikimine gereksinme gösteren büyük kamu sanayi kuruluşları (özellikle enerji alanında) birbiri ardına “özelleştirilmiş”, devletin üretim süreci üzerindeki her türlü denetim ve bağlantısı kesilmiştir. Aynı şekilde, 1980 dünya ekonomik bunalımı koşullarında kamulaştırılmış finans kuruluşları yeniden “özelleştirilmiş”, “özelleştirilen” kamu kuruluşlarının satın alınabilmesi için “türev finans araçları” bu “özel bankalar” tarafından üretilmiştir.

Böylece piyasalar, “piyasa aktörleri” denilen “türev finans araçları” üreten finans sektörünün yapay “sermaye” (fiktif sermaye) üretimiyle “neo-liberal uyuşturucu” kullanır hale gelmiştir.

Neo-liberalizm “neo-con”ları (“yeni muhafazakarlar”) üretmiş, “neo-con”lar da emperyalist “imparatorluk” kurma hayalinin peşine düşmüşlerdir. Ancak neo-liberalizmin en büyük başarısı, “yeni orta sınıf” adı verilen bir yeni asalaklar tabakası ortaya çıkarmış olmasıdır.

“Yeni orta sınıf”, kamu kuruluşlarının “özelleştirilmesi”yle ortaya çıkan yeni iş alanlarında çalışan “beyaz yakalı işçi”lerdir. “Özelleştirme” öncesinde “devlet memurları”nın çalıştığı işler, “özelleştirme” sonrasında “yeni orta sınıf”ın istihdam edildiği, daha doğrusu üretildiği iş alanları haline gelmiştir. Böylece “keynesçi” dönemde milyonlarca “kamu çalışanı”, milyonlarca “yeni orta sınıf”la yer değiştirmiştir. Kamu bürokrasisinin niceliği, özel sektör bürokrasisinin niceliği ile yer değiştirmiştir.

Neo-liberalizm, “yeni orta sınıf”ın varlığını ve yükselişini sağlamakla, aynı zamanda kendisini “ideolojik olarak” savunacak ve kendi adına ideolojik “savaş” yürütecek bir nüfusu da üretmiştir.

Önce pazarlamacılık (marketing) ve reklamcılık alanlarında gelişen “yeni orta sınıf”, yani “neo-liberaler”, giderek “medya” sektöründe, finans bürokrasisinde ve borsada tek egemen güç olmuşlardır. Yükseliş döneminde “neo-liberaler” arasında “dostluk ve kardeşlik” havası eserken, 1987 bunalımı bu

havayı dağıtmış, 1993 bunalımı çatışmaya dönüştürmüştür.

“Hi-Tec” şirketleri “dev” şirketler haline gelmiş, dünya çapında “imparatorluk”lar kurmaya başlamışlardır. “Sanal büyüme”, 1997 “Asya krizi”yle zayıflamaya başlamış ve 2000 bunalımıyla birlikte çökmüş, “sanal” varlıkları bir günde yok olmuştur.

2001 yılında Enron (63 milyar dolar) ve 2002 yılında “ABD tarihinin en büyük iflası” olarak adlandırılan (Eylül ayında iflas eden Lehman Brothers’tan sonra) WorldCom (107 milyar dolar) iflas ederek bir dönemin sonuna gelinmiştir.

Yeni dönem, “W. Bush dönemi”, “neo-con” dönemi ya da “geleneksel orta sınıf”ın yeniden yükselişi dönemi olmuştur. Böylece “chip”lerin egemenliğinden “blue chip”lerin egemenliğine geçilmiştir.

Ve bugün, “mortgage krizi”nin “finans krizi”ne dönüştüğü bugün, finans alanındaki “blue chip”lerin egemenliğinin ve “geleneksel orta sınıf”ın yükselişinin sonuna gelinmiştir. Bir başka deyişle, “neo-liberalizm”, egemenliğinin yirmili yıllarında can çekişmektedir. “Neo-liberalizm”in can çekişmesi ve bir süre sonra “nefta” haline gelmesi, “yeni orta sınıf”ın ve “neo-con” “geleneksel orta sınıf”ın da sonudur.

Nasıl ki emperyalist ülkelerde baş gösteren ekonomik bunalım geri-bıraktırlmış ülkelere şiddetle yansiyorsa, “neo-liberalizm”in bu son saatleri de aynı biçimde yansiyacaktır. “Neo-liberalizm”den nemalananlar, “neo-liberalizm” propagandistliğiyle ün ve paraya sahip olanlar, “globalizm” yandaşları, “ulusal devlet” karşıtları, “ademi merkezîyetçilik” savunucuları da “iflas” noktasına gelmiştir.

Gün, devletin ekonomiye artan oranda ve büyük çaplı müdahalelerinin günüdür. Bu da kendi “orta sınıf”ını yaratacak ve bu “yepyeni orta sınıf”ın da yeni ideologları ortaya çıkacaktır. Yeni ideologlar da, “neo-liberal” ideologlar gibi, gerçekleri çarpıtarak, kendilerini yücelterek, ün ve para sahibi olmanın yollarına bakacaklardır.

“Neo-liberal sol” ne olacak diye sorulursa, onların sonu, “aslına rücu etme” arayışları içinde can çekişe çekişe ölmek olacaktır. Devrime, devrimci mücadeleye ve genel olarak sol düşünceye verdikleri zarar ise, ancak gelişen ve yükselen bir devrim mücadelesiyle telafi edilebilecektir.

SERDAR SOYERGİN

1960/ADANA

26 EKİM 1980/ADANA

1960 yılında Adana'da doğdu. Faşist milis saldırıların yoğunlaştığı bir dönemde, lisede devrimci mücadeleye katıldı. Liseden sonra Adana Eğitim Enstitüsü'ne girdi ve burada THKP-C/HDÖ'nin örgütsel faaliyetleriyle tanıştı. 1979 yılında THKP-C/HDÖ üyesi olarak okul ve mahalle ilişkilerinde çalıştı ve 1979 ortalarında Adana Çukobirlik Yağ Fabrikası'na işçi olarak girerek, sendikal çalışmaların örgütlenmesinde yer aldı. Bu çalışmalarındaki etkinliği, sarı sendikacılar tarafından etkisizleştirilmek amacıyla polise ihbar edildi ve bir süre polis tarafından gözaltına alındı. 1980 başından itibaren polis tarafından aranması üzerine, illegal örgütsel faaliyette bulunmakla görevlendirildi.

14 Eylül 1980 günü Süleyman AYDEMİR yoldaşla birlikte gerçekleştirdikleri cezalandırma eylemi sonrasında oligarşinin resmi zor güçleriyle silahlı çatışmaya girdi ve çatışmada bir tank yüzbaşısını öldürdüler. Serdar yoldaş, çatışma sırasında aldığı iki kurşun yarası sonucu oligarşinin eline tutsak düştü.

Olayda bir yüzbaşının öldürülmesi nedeniyle 12 Eylül faşist askeri yönetimi çılgına döndü, halka ve devrimcilere duydukları bütün kinlerini Serdar yoldaşın yargılanmasında gösterdi.

40 gün süren tüm yargı-yargıtay ve onay işlemleri, hiç bir hukuk kuralına uyulmaksızın gerçekleştirildi ve idam cezası 25-26 Ekim 1980 gecesi infaz edildi.

Serdar yoldaşın son isteği, zafer günü yoldaşlarıyla birlikte içmeyi düşündüğü kahveyi, cellatların gözlerinin içine bakarak içmek olmuştur.

LEVENT ERTÜMER
1959/BERGAMA
14 EYLÜL 1977/BERGAMA

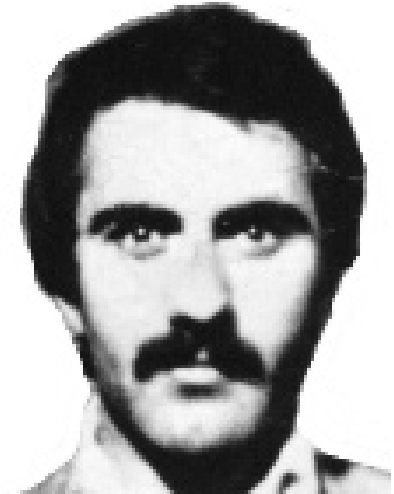
FARUK AÇIL
1959/BERGAMA
14 EYLÜL 1977/BERGAMA

LEVENT ERTÜMER ve FARUK AÇIL yoldaşlar, 1977 yılında THKP-C/HDÖ üyesi olarak örgütsel faaliyette bulundular. 14 Eylül 1977 günü faşist milislere yönelik silahlı eylem hazırlığı sırasında yanlarında bulunan bombaların patlamasıyla yaşamlarını yitirdiler.

ZİYA ERDÖNMEZ
1954 SİVAS/KANGAL
17 EKİM 1980 İSTANBUL/KADIKÖY

1954 Sivas/Kangal doğumlu Ziya yoldaş, 1973 yılında İstanbul İktisat Fakültesi'ne girişiyle devrimci mücadeleye aktif olarak katılmıştır. 1973-76 arasında öğrenci hareketi içinde çalışmış ve 1974 yılında AÖS'ne yönelik faşist saldırılarda yaralanmıştır. 1975-76 döneminde İYÖKD Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışmış ve 1977'de THKP-C/HDÖ'nin Öncü Savaşına başlamasıyla birlikte profesyonel kadro olarak devrimci savaşa katılmıştır. 1979 sonlarında THKP-C/HDÖ-İstanbul İl Komitesi üyeliğine getirilmiş ve 1980'de Genel Komite üyesi olmuştur. 17 Ekim 1980 günü Kadıköy Nüfus Dairesi'nin basılması eylemi sırasında oligarşinin resmi zor güçleriyle girdiği çatışmada katledilmiştir.

Bize, siz marksist misiniz, evet mi, hayır mı? diye sorulsa, tutumumuz, Newton'cu olup olmadığı sorulan bir fizikçinin, ya da Pasteur'cü olup olmadığı öğrenilmek istenen bir biyologun göstereceği tutuma benzer. Artık üzerinde tartışmayı gereksiz kılan apaçık gerçekler vardır. Yeni olayların yeni görüşler getirmesinin yanı sıra, eski görüşlerin de gerçek payını koruduğu unutulmayarak, fizikte "Newton'cu", biyolojide "Pasteur'cü" olduğu gibi doğal biçimde "Marksist" olunmalıdır. Örneğin, Einstein'ın görelilik kuramının, Planck'ın quantum teorisinin yanında Newton'un buluşlarının durumu böyledir, yeni kuramlar, İngiliz bilginine büyüklüğünden kesinlikle hiçbir şey kaybettirmez. Newton sayesinde fizik ilerleyebilmiş, yeni uzay görüşleri geliştirilmiştir. İngiliz bilgini bu gelişmenin gerektirdiği basamaklardan biridir.

İnsan, elbette ki, düşünür olarak, toplumsal doktrinler araştırmacı olarak, ya da içinde yaşadığı kapitalist sistemi bilen biri olarak Marks'a bazı yanlışlarını gösterebilir. Örneğin biz Latin Amerikalılar, onun Bolivar'la ilgili yorumuna, Engels ile birlikte Meksika konusunda yaptığı incelemesine katılmayabiliriz. Marks, bu yazılarında, günümüzde geçerliliğini yitiren bazı ırk ve ulus teorilerini kabul ettiğini belirtiyordu. Fakat büyük adamların bulunduğu parlak gerçekler, küçük yanlışlara karşın yaşar, küçük yanlışlar, insan düşüncesinin bu devlerinin eriştiği yüce dorukların tam anlamıyla bilincinde olsak bile, onların da

insan olduğunu, yanlışabileceklerini gösterir yalnızca. Bu nedenle, marksizmin başlıca doğrularını, halkların kültürel varlıklarının ve bilimsel bilgilerinin bir parçası sayıyor, artık tartışılmasına gerek kalmayan tüm değerler gibi doğal olarak kabul ediyoruz.

Toplumsal ve politik bilimlerdeki ilerlemeler, başka alanlarda da olduğu gibi, ilmiikleri zincir oluşturan, biriken, birbirine bağlanan ve sürekli mükemmelleşen uzun bir tarihsel evriminin parçasıdır. İnsanlık tarihinin ilk çağlarında, Çin, Arap ve Hint matematik bilimleri vardı. Bugün, matematiğin sınırı yoktur. Bilim tarihinde, bir Yunanlı Pitagoras, bir İtalyan Galilei, bir İngiliz Newton, bir Alman Gauss, bir Rus Lobaçevski ve bir Einstein vs. vardır. Aynı şekilde, toplumsal ve politik bilimler alanında, Demokrat'ten başlayarak Marks'a kadar uzun bir düşünürler zinciri orijinal araştırmalarını biriktirmiş, deney ve doktrinlerini dağ gibi yığmışlardır.

Marks'ın değeri, toplumsal düşüncede birdenbire niteliksel bir değişme meydana getirmiş olmasından ileri gelir. Tarihi yorumlar, dinamiğini anlar, geleceği önceden görür, böylece bilimsel görevini yerine getirmekle de kalmayıp, ayrıca devrimci bir düşünce de ortaya atar: Dünyayı yorumlamak yetmez, değiştirmek de gereklidir. Ancak o zaman, insan kölelikten, çevresinin aleti olmaktan kurtulup kaderinin mimarı haline gelir. O gün bu gündür, Marks eski düzeni korumaktan çıkar sağlayanların boy hedefi oldu. Tıpkı köleci Atina aristokrasisinin ideologları olan Platon ve çömezleri tarafından eserleri yakılan Demokritus gibi.

Devrimci Marks'tan başlayarak, Marks ve Engels adlı devlere dayanan, Lenin, Stalin, Mao Tse-tung gibi, yeni Sovyet ve Çin yöneticileri gibi büyük kişilikler sayesinde gelişim aşamalarını aşarak, izlenecek doktrinlerin ve örneklerin tümü oluştu. Marks'ın devrimci silahı eline almak üzere bilimi terkettiği noktada Küba Devrimi ona sahip çıkar. Düşüncelerini revizyondan geçirmek, Marks'tan sonra gelenlere karşı çıkmak ya da "saf" Marks'ı yaşatmak için değil, bilim adamı Marks orada tarihin dışına çıktığı, geleceği incelediği ve önceden gördüğü için Küba Devrimi bu noktada Marks'a sahip çıkar.

Bundan sonra devrimci Marks, tarihin bir parçası olarak savaşa katılacaktır. Biz pratik devrimciler, mücadeleye girişirken bilim adamı Marks'ın önceden gördüğü yasalara uyarız. Ayaklanma yolunda, eski iktidar yapısına karşı mücadele ederken, bu yapıyı yıkmak için halktan dayanak alırken mücadelemizin temelini bu halkın refah ve mutluluğu üzerine kurarken bilim adamı Marks'ın öngörüşlerini doğrulamaktan başka bir şey yapmayız.

Ernesto Che Guevara

Küba Devrimi'nin İdeolojisini İncelemek İçin Notlar

Dünya Ekonomik Bunalımı Ortamında Sömürücü Sınıflar Arasındaki Çelişkiler Keskinleşirken

“Velevki türban siyasal bir simge olsa bile”yle başlayan, AKP-MHP ittifakıyla üniversitelerde türbanın serbest bırakılmasına ilişkin anayasa değişikliğinin yapılmasıyla birlikte gelişen, ardından Mart ayında Cumhuriyet Başsavcısının AKP’nin kapatılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi’ne dava açmasıyla yeni bir aşamaya ulaşan siyasal gelişmeler, AKP’nin “şeriatçı tabanı”nın “rövanş ve öç” almaya yönelik “Ergenekon” operasyonlarıyla “sıcak yaz”ın başlangıcı olmuştur.

“Sıcak yaz”, Anayasa Mahkemesi’nin AKP’nin kapatılması kararını alamamasıyla, beklendiği kadar “sıcak” geçmemiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin kararıyla birlikte AKP rahat bir nefes almış, şeriatçı kesimler daha bir pervasızlaşmış, “uluslararası konjonktür ve dünyanın bugünkü durumu”nun “askeri darbe”yi olanaksızlaştırdığı düşüncelerini pekiştirmişken, Tayyip Erdoğan “beklenmedik” bir biçimde Aydın Doğan ve medyasına karşı savaş ilan etmiştir.

Deniz Feneri olayı, “Dişli” olayı ve Dengir Mir Fırat’ın “uyuşturucu baronu” olarak kamu oyuna ilan edildiği bir ortamda, Tayyip Erdoğan’ın Aydın Doğan ve medyasına karşı savaş ilanı bir “rövanş”, “tehdit” ve “gözdağı” olarak görülmüştür. Ve bu savaş ilanıyla birlikte TMSF’nin Doğan Holding’e ne zaman el koyacağı beklentisi ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle, Uzanların başına gelenler Aydın Doğan’ın başına gelebilecektir.

Bir zamanlar Uzanlar vardı. Star televizyonu ve Star gazetesiyle oluşturdukları “tehdit ve şantaj” şebekesiyle “yeni ve yükselen

sermaye grubu” haline geldiler. Dünyanın kamu ihalelerinin müteahhidi Uzanlar, büyük bir holdinge dönüştüler. 12 Mart döneminin Transtürk Holding’i gibi, Uzanlar da Özal döneminin köşe dönmeçiliğinin simgesi oldular.

Özal sonrasında Uzanlar eski konumlarını tümüyle yitirmedilerse de, yeni başlarında başka “yeni” holdingler türemeye başladı. Mesut Yılmaz ve Tansu Çiller dönemlerinin “yeni” holdingleri, kamu bankalarının özelleştirilmesiyle ortaya çıkartıldı. Sabah gazetesinin sahibi Dinç Bilgin, Hürriyet’in sahibi Aydın Doğan bu yeni ve yükselen holdinglerin yıldızları oldular.

2001 Şubat krizi Dinç Bilgin’in iflasına yol açarken, “yeşil sermaye”nin “sistem dışı” gelişmesinin simgesi olan Kombassan holding piyasadan silindi.

AKP dönemine gelince, Ülkerler ve Çalık grubu “yükselen yıldız”lar olurken, Uzanlar Motorola ve TMSF’nin ortak operasyonu ile tasfiye edildi. Böylece Tayyip Erdoğan’ın Doğan holdinge karşı savaş ilanı, sanki ikinci bir Uzanlar “vakası” yaşanacakmış gibi bir havanın esmesine yol açtı. Kimilerince “servetin yeniden dağıtılması” olarak tanımlanan bu yükseliş ve çöküşler, kimilerince de “Anadolu sermayesinin İstanbul sermayesine karşı başkaldırısı” olarak yorumlandı.

Her şeyin siyasal iktidara, siyasal iktidarda hangi partinin olduğuna ve bu siyasal partinin hangi kesimlerin çıkarlarının temsilcisi olduğuna bağlı olarak değişen ve gelişen olaylar, yine Tayyip Erdoğan’ın kendi ifadesiyle “*conflict of interest*”ten (çıkar çar-

tışması) başka bir şey değildir.

Soru, kimin hangi çıkarları temsil ettiği ya da savunduğu, hangi çıkarların gerçekleşmesi için uğraştığı ve bu çıkarların gerçekleşmesi karşılığında, hangi başka çıkarların zarar gördüğü sorusudur.

Bu soruların doğru biçimde yanıtlanabilmesi ise, sadece “çıkar çatışması”nın sınıfsal içeriğinin, yani sınıfsal çıkarların neler olduğunun bilinmesinden geçer.

Bugüne kadar çok söylendi, çok yazıldı. Ülkemiz emperyalizme bağımlı, çarpık kapitalizmin egemen olduğu, dolayısıyla emperyalizmin işbirlikçiliğinin servet sahibi olmakta belirleyici olduğu bir ülkedir. Bu nedenle, siyasal iktidar, kamu gücü ve kamu kaynakları, zenginleşmenin en temel aracı olagelmıştır. Bu yüzden de, tüm “çıkar grupları”nın kendi çıkarlarını gerçekleştirmelerinin yolu da, siyasal iktidara sahip olmaktan geçer.

Bu, sadece kamu ihalelerinin belli bir “çıkar grubu”na verilmesi açısından değil, aynı zamanda kamu kredilerinin ve kamu olanaklarının bu “çıkar grubu”nun hizmetine sunulmasıyla gerçekleştirilir. Her durumda siyasal partiler, temsil ettikleri “çıkar grupları”nın hizmetindedirler ve iktidar oluşları kadar iktidarda kalışları da bu “çıkar grupları”nın çıkarlarını azamileştirmelerine ve güçlenmelerine bağlıdır.

“Çıkar grupları” ise, sınıflardan ve sınıfların alt bölümlerinden oluşur. Dolayısıyla “çıkar çatışması”, sınıfsal bir çatışmadır, sınıf mücadelesinin bir başka ifade tarzıdır.

Söz konusu olan AKP, onun temsil ettiği sınıflar ve sınıfsal çıkarlar olunca, her şeyden önce Anadolu tefeci-tüccar sermayesi ile küçük ve orta imalatçıların “çıkarları” önde gelir. Erbakan’ın “milli sanayi” adını verdiği Anadolu küçük ve orta imalatçılarına dayanan siyasal hareketi, giderek Anadolu tefeci-tüccar sermayesinin katılımıyla gelişmiş ve bütün olarak oligarşi dışındaki tekelleşememiş sanayi ve ticaret sermayesinin çıkarlarını temsil eden bir harekete dönüşmüştür.

Ancak oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar, yani küçük ve orta sermaye kesimleri, kendi sınıfsal özelliklerinden dolayı homojen ve birleşik bir sınıf oluşturmazlar. Dolayısıyla her bölümü bir başka “çıkar”a tabi olan, bu nedenle de değişik siyasal partilerde kendi “çıkar”larının gerçekleşmesi yö-

nünde hareket eden bir sınıf kütesidirler. Zaman zaman oligarşiyle “çatışma” içinde olan, zaman zaman oligarşi ile “uyum”laşarak “consensus” oluşturan bu kesimlerin dağılık ve heterojen yapıları, çıkarların değişikliğiyle birlikte oluşur.

12 Eylül döneminde “komünizm tehlikesi”ne karşı oligarşinin etrafında birleşen ve kenetlenen bu sömürücü sınıflar, Özal döneminde “dört eğilimi birleştirdik” söylemiyle “bahar havası” içine girmişler ve Menderes döneminden sonra en büyük servet artışını sağlamışlardır.

Ancak 1994 Şubat krizi ve ardından gelen 1999 Kasım ve 2001 Şubat krizleri, bu havayı dağıtmış, her kesim “kendi gemisini” kurtarmanın yoluna bakmaya başlamıştır. En büyük kırılma şüphesiz Şubat 2001 kriziyle yaşanmıştır. O güne kadar değişik siyasal partilerde kendi çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışan küçük ve orta sermaye kesimleri (ki “yeşil” ya da “laik” olup olmalarının hiç bir önemi yoktur), krizin yarattığı korku içinde AKP saflarında bir araya gelmişlerdir.

AKP iktidarıyla birlikte, “zenginlik” ya da “servet” yeniden dağıtılmaya başlanmıştır. O güne kadar kamu ihaleleriyle, kamu kredileriyle ve kamu olanaklarıyla zenginleşen kesimler, yavaş yavaş bu olanakları yitirmişler, yerlerini AKP’ye “yakın” olan, daha tam ifadeyle, AKP’nin oluşumunda belirleyici olan kesimler almıştır. Bu kesimlerin ortak “paydası” ise, ideolojiktir, yani “şeriatçılık”-tır.

Uzanlar operasyonu ile belli bir “servet” yeniden dağıtıma sokulmuştur. Bu servet, özel olarak ideolojik bir temele dayanmamış, o güne kadar siyasal iktidar olanaklarından yeterince yararlanmamış küçük ve orta sermaye kesimleri arasında “üleştirilmiş”tir. Böylece AKP’nin “ilk icraatı”, kendisine “umut” bağlayan çıkar gruplarının umutlarını büyütmüş ve AKP’ye olan güvenlerini artırmıştır. Bunun sonucu olarak da 2007 seçimlerinde AKP oylarını artırarak çıkmıştır.

Ancak her siyasal iktidarın başına gelen AKP’nin de başına gelmiştir. Çıkarlarını temsil ettiği kesimlerin heterojen yapısı, her bir kesimin çıkarının bir diğer kesimin çıkarıyla son kertede çatışıyor olması ve de çıkarların sürekli kılınması ve azamileştirilmesi zorunluluğu, AKP’nin “yeni hamleler” yapa-

rak çıkar sağladıklarına yeni yeni çıkarlar sağlamasını da zorunlu kılmıştır. Kamu kuruluşlarının ve kamu arazilerinin satışlarıyla elde edilen çıkarlar bir süre idare etmeyi sağlamışsa da, yeterli olmaktan uzak kalmıştır. Kamu kuruluşlarının satılması (“özelleştirme”) zaten kamunun elindeki “servet”in olabildiğince azalmasına yol açtığından, kamu olanakları sadece birkaç kesime tahsis edilebilir bir sınırlılığa ulaşmıştır. İşte AKP, bu sınırlılık içinde, bu küçülmüş kamu olanaklarını kendi “öz” varlığı olarak gördüğü “şeriatçı” kesimlerin hizmetine sunmuştur. Bu da, AKP’de toplaşmış bulunan küçük ve orta sermaye kesimlerinin huzursuzlaşmasına neden olmuştur.

İşte AKP’de toplaşmış olan oligarşi dışındaki sömürücü sınıfların “huzursuzluğu”, gelişen dünya ekonomik bunalımı koşullarında yeni bir “çıkar çatışması”nın başlangıcını oluşturmaktadır.

Bugün Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı, AKP çevresinde toplaşmış küçük ve orta sermaye kesimlerinin çıkarlarını bir bütün olarak geliştirmek için gerekli ve yeterli olanağa sahip olmadıkları için, giderek sıkışmaya başlamışlardır. İkinci bir Uzanlar olayının belli ölçülerde bu kesimlerin “tatmin” edilmesine hizmet edebileceği düşüncesi de, böylesi bir sıkışıklık içinde “akla” geliveren bir çare olarak görünmeye başlamıştır.

Tüm iddiaların tersine, yükselen enflasyon, artan enerji fiyatları, küçük ve orta sermaye kesimlerini giderek zora sokmaya başlamıştır. Tümünüyle ithalata bağımlı iç pazar ilişkisinde Anadolu tüccarının artan gücü ve AB kökenli “marketler zinciri”, küçük ve orta imalatçı kesimlerin zararına bir gelişme ortaya çıkarmıştır. Rusya’ya yapılan tarım ürünleri ihracatının durması ise, “örtülü tarım” yapan kesimleri büyük zarara uğrattırırken, aynı zamanda bu kesimlerin AKP’yle olan “ittifakları”nın da çatlamasına yol açmıştır.

Şimdi AKP “kurmayları”, yani mehteran takımı, tüm Anadolu sanayici ve tüccar sermayesini “İstanbul dukalığı”na karşı birleştirmeye yönelmiştir. Bunu sağlayabilecekleri ölçüde, oy gücünü koruyabileceklerini ve bu kesimlerin AKP’yle olan “ittifak”larını sürdürebileceklerini ummaktadırlar.

“İstanbul dukalığı” ya da “İstanbul sermayesi” denilen ise, asıl olarak oligarşi

oluşturan işbirlikçi-tekelci burjuvazidir. Sabancıların “geleneksel islami partiler”e karşı “uyum”lu tutumu karşısında Koç grubunun “laikçi” görüntüsü, AKP’nin bu yeni “açılım”ının hedeflerini daha belirginleştirirken, bir bütün olarak oligarşiyi hedeflediği şeklinde bir görüntü de oluşturmaktadır.

Oysa söz konusu olan “çıkar”lardır ve çıkar denilen şey de doğrudan sermayenin kendi varlığını sürekli genişletmek ve büyütme zorunda oluşudur. Gelişmeyen ve büyümeyen sermaye değer yitirir, güçsüzleşir ve bir süre sonra sermaye olma işlevini tümüyle kaybeder. Bu nedenle, Uzanların servetlerinin paylaşımı nasıl ki bir süre sonra yetersiz kalmışsa, “İstanbul sermayesi”nin belli bölümlerinin servetlerinin yeniden paylaşımı da yetersiz kalacaktır. Ancak bu, “siyaset” açısından “uzun”dur. Demirel’in deyişle, “siyasette bir hafta çok uzun zamandır”. Dolayısıyla “siyaset” için, uzun dönemli hesaplar değil, kısa vadeli çıkarlar önemlidir. Tıpkı sermayenin kendisi gibi.

Sözün özü, bugün gelişen dünya ekonomik bunalımı koşullarında sömürücü sınıflar arasındaki çelişkiler (çıkar çatışması) keskinleşmektedir.

“İşler yolunda gittiği sürece, rekabet, genel kâr oranının eşitlenmesi halinde gördüğümüz gibi, kapitalist sınıf arasında bir kardeşlik havası estirir ve böylece her biri, ortak yağmadan kendi yatırım oranında pay alır. Ama sorun, kârın değil de zararın paylaşılması halini alır almaz, herkes kendi payına düşen zararı en aza indirme ve bunu bir başkasının sırtına yükleme çabasına düşer. Kapitalist sınıf için, kayba uğramak kaçınılmazdır. Her kapitalist, bu zararın ne kadarını yüklenmek zorunda kalacağı, yani bunu ne ölçüde paylaşmak durumunda kalacağı, göstereceği güce ve kurnazlığa bağlıdır ve o zaman rekabet, düşman kardeşler arasında bir savaşa dönüşür. Her bireysel kapitalistin çıkarları ile bütünüyle kapitalist sınıfın çıkarları arasındaki uzlaşmazlık, tıpkı daha önce, aralarındaki çıkar özdeşliğinin pratik rekabet yoluyla ortaya çıkması gibi, su yüzüne çıkar.” (Marks, *Kapital*, Cilt: III, s. 266)

Çelişkilerin keskinleşmesiyle, kaçınılmaz

olarak “bireysel kapitalist”, yani her bir küçük ve orta sermaye kesimi, kendi varlığını koruma kaygısına düştükçe, bir yandan siyasal iktidardan beklentileri artacak, diğer yandan yeni siyasal ilişkiler içine girerek çıkarlarının gerçekleşmesini başka bir yerde arayacaktır.

Bugün AKP'nin karşı karşıya kaldığı sorun, kendi çevresinde toplaşmış olan küçük ve orta sermayenin çıkarlarını azamileştirmek için yeterli olanaklara sahip olmaması ve bu sermaye kesimlerinin birbiriyle çelişik çıkarlarının giderek artmasıdır. Yapması gereken şey, bir bütün olarak oligarşinin “servet”ini bu kesimler arasında “üleştirme”dir. Yapamayacağı şey de, yine budur. Bu “ikilem” içinde AKP, kaçınılmaz olarak

kendi çevresinde oluşmuş olan küçük ve orta sermaye “blok”unun dağılmasını çaresizce izlemek zorundadır. Bu çaresizlik, dünya ekonomik bunalımıyla birlikte daha da büyüyecek ve giderek AKP'nin “acizliği”ni ortaya çıkaracaktır. Bu “acizlik”in ise, “şeriatçı taban”ı daha saldırganlaştıracağı, elle-rindeki iktidar olanaklarını tümüyle yitirme kaygısıyla pervasızlaştıracağı kesindir. Kaçınılmaz olarak bu tutum, AKP çevresindeki “blok”un daha hızla dağılmasına ve parçalanmasına yol açacaktır.

Ama bu sondan kaçış yoktur. “Çıkar çatışması” sınıfsaldır ve belli sınıfların belli çıkarları belli ölçülerde uzlaşabilir olsalar da, her durumda çelişki sürekli ve kalıcıdır.

Yolsuzluk Olayları “Sıra Bizde”ci Dinciler ve “Sol”cular

“Öyleyse kapitalizm demokrasiyle nasıl uzlaşabilir? Sermayenin mutlak kudretini dolaylı yoldan yürüterek. Bunun iki ekonomik yolu vardır: 1) Doğrudan rüşvet; 2) hükümet ile hisse senetleri borsası arasında ittifak. (Bu bizim tezlerimizde ifade edilmiştir – burjuva sistemde mali-sermaye ‘herhangi bir hükümete ve herhangi bir memura dilediği gibi rüşvet vererek satın alabilir!’)

Bir kez meta üretimi, burjuvazi ve para gücü egemen olunca, hangi hükümet, hangi demokrasi olursa olsun, (doğrudan ya da hisse senetleri borsası yoluyla) rüşvete ‘ulaşabilir.’ (Lenin)

Her şeyin bir geçmişi, bir tarihi vardır. Hiç bir şey yoktan var olmaz, varken yok olmaz. Yolsuzluk olayları da bu “her şey”den birisidir.

Bugün Deniz Feneri, “Dişli” olayı, Dengir Mir Fırat’ın “hayali ihracatı” ve “nüfuz kullanımı”, AKP’li belediyelerin irili ufaklı sayısız rüşvet ve suiistimal olayları AKP’yi kuşatırken, AKP de “tencere dibin kara, seninkisi benden kara” düzeni içinde ve Tayyip Erdoğan’ın sözüyle “komünist yöntemle”, yani “çamur at izi kalsın”* yöntemiyle CHP’ye yönelik karşı saldırısı gündemin ilk sırasına yükseldi.

Böylece “yolsuzluk olayları”, bir kez daha alenen ve kamuoyunun gözleri önünde tartışılan bir konu haline gelirken, halkın genel bilgisi ve kanısı içinde “şimdi sıra bizde” mantığının dincisinden “sol”cusuna, her tür-

* Tayyip Erdoğan, Aydın Doğan medyasına karşı savaş ilan ederken şöyle konuşmuştur: “Yoksa eski komünistlerin yaptığı gibi iftira at tutmasa da iz bırakır mantığıyla mı hareket ediyorsun? Mantığın bu mu?”

den ve cinsten “kamu görevlisi”ne egemen olduğu ve bunun da kimseyi fazlaca şaşırmadığı (bir kez daha) açığa çıkmıştır.

Yakın tarihe bakıldığında, bir siyasal iktidarın sonuna gelindiğinde “yolsuzluk dosyaları”nın ayyuka çıktığı görülür. Her “yolsuzluk dosyası”nın, bir başkasının “yolsuzluğun hesabını soracağız” sloganıyla açıldığı ve ardından “şimdi sıra bizde” mantığı içinde “hesap soracak” olanların ilk başta yolsuzluk yapmaya başladıkları da tarih kadar eskidir.

1980 sonrası Türkiye’inde “rüşvet”, Turgut Özal’ın ünlü “**benim memurum işini bilir**” sözleriyle meşruluk kazanmıştır. Böylece Özal’ın “orta direği” kamu görevlileri (legalist ve neo-liberal solun söylemiyle “kamu emekçileri”) kütlesi, bir bütün olarak “yasal rüşvet yiyiciler” tabakasını oluşturur hale gelmişlerdir.

Aynı şekilde Özal’ın “transformasyon” adını verdiği, devşirmecilik yöntemiyle, oligarşi için yeni beyinleri “sol”dan sağlama operasyonu, asıl olarak rüşvete dayandırıl-

mıştır. Kültürel etkinliklerin “sponsorluğu”; “temiz vakıflar”dan alınan “proje fonları”; “solcu” öğretim üyelerine “vakıf üniversiteleri”nde yüksek maaşlı kürsüler tahsis edilmesi; ücretli seminer, panel ve sempozyum düzenlemeleri ve “sosyal-demokrat” belediyelerin “kültür şenlikleri”, bu yeniçeri devşirme yönteminin araçları olmuştur. Eski “solcular”, tüm değerleri, kendilerine sağlanan bu ve benzeri olanaklar karşılığında satışa çıkarmışlardır. Bu satışın teorisyenliğini yapanlardan Murat Belge'nin deyişi ile, “soyut bir gelecek için, somut bugünden vazgeçilemez” felsefesi, hemen hemen tüm sol unsurları etkilemiştir.

Dinciler, yani şeriatçı kesim ise, “sol”un satın alınmışlığından çok daha önce, onlarca yıl öncesinden satın alınmışlardır. Menderes döneminde tarikatlar (nakşibentler, nurcular vb.) sağlanan “kolaylıklar”, her türlü “vergiden muaf” cami avlularında toplanan yardımlar, birbiri ardına açılan kuran kurslarından sağlanan gelirler, “dinci” kesimin satın alınmasında kullanılan araçlar olmuştur.

Tüm zamanlarda emperyalizmin ve oligarşinin “komünizme karşı mücadele”de en “temel” ve en “kararlı” müttefiki olarak ortaya çıkan şeriatçılar, I. ve II. MC hükümetleriyle “resmen” iktidar olmanın nimetlerinden yararlanırken, 12 Eylül döneminde Faysal Finans, El Baraka Türk, Rabıta vb. Suudi sermayesiyle desteklenmişlerdir.

Amerikan emperyalizminin “yeşil kuşak” stratejisinin bir parçası olarak şeriatçıların Avrupa'daki, özellikle de Almanya'daki yasadışı faaliyetlerinin görmezlikten gelinerek, buralardaki Türkiyeli “dini bütün” işçilerden toplanılan bağışlar şeriatçı kesimlerin sürekli finans kaynağı haline getirilmiştir.

Onlarca yılda devrimci mücadelenin yarattığı ve bir çırpıda “para”ya tedavül edilen değerler, “dinciler”in yüzyıllardır süregiden “allah korkusu olduğu için yemez”ler önyargısıyla karşı karşıya gelmiştir.

Tarihi bir kez daha anımsayalım:

Bugün artık bilinmeyen ve unutulmuş olan 1989 yerel seçimlerinden, 12 Eylül askeri darbesinin dokuzuncu yılında, Erdal İnönü'lü SHP birinci parti olarak çıkarken, oyların %32,8'ini almış, Ankara, İstanbul ve İzmir başta olmak üzere 652 belediye başkanlığını kazanmıştır. Aynı seçimde Özal'ın ANAP'ı %23,7, Demirel'in DYP'si %23,4 oy

almışlardır.*

12 Eylül askeri darbesiyle yok edildiği, silindiği, bir daha ayağa kalkamaz hale getirildiği düşünülen “sol”, nasıl olmuşsa olmuş, oyların %39,3'ünü almayı başarmıştır. “Karaoğlan” Ecevit'in 1977 genel seçimlerindeki %41,3 oy oranıyla elde ettiği “büyük zafer”den sonra, “sol” tarihinin en yüksek oy oranına ulaşmıştır.

Olanlar da bundan sonra olmuştur.

O güne kadar Turgut Özal tarafından tek tek satın alınan “solcu aydınlar”, 1989 yerel seçim zaferiyle birlikte topyekün satınalınabilir hale gelmişlerdir. Artık “hakça bölüşüm”den söz eden “sol” zihniyet, “şimdiye kadar onlar yedi, şimdi sıra bizde”ye dönüştürülmüştür. İlk büyük yolsuzluk olayı da 1993 yılındaki “İSKİ skandalı”yla** ortaya çıkmıştır.

Seçimlerde oy karşılığı ayakkabıdan tencereye kadar bir yığın rüşvetin dağıtıldığı bir ülkede, ister istemez “her şeyin mubah” olması, rüşvetin adının “bahış”e dönüştürülmesi doğaldır. Bu doğallık içinde, “sol”, “yiyiciler sınıfı”na adını yazdırırken, “benim memurum işini bilir”in ürünü olan rüşveti olağan maaş gibi gören “kamu emekçileri”

* 1989 yerel seçimlerinde oyların ve belediye başkanlıklarının partilere dağılımı: ANAP %23.74 (570); DSP %6.46 (37); DYP %23.48 (550); IDP %0.50; MÇP %3.02 (24); RP %8.74 (74); SHP %32.76 (652); bağımsızlar %1.30.

** “İSKİ skandalı”, 1993 Ağustos ayında patlak vermiştir. Bu dönemde SHP'li İSKİ (İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi) Genel Müdürü Dr. Ergun Göknel'in, boşanmayı kabul etmesi karşılığı eşine 9 milyar lira (1 milyon dolar) vermesiyle patlak vermiştir. İSKİ, bu dönemde İstanbul metrosu inşaatının yetkili kurumudur. Metro inşaatı için açılan ihalede Taksim-Şişli arasını Doğuş Holding, ENKA Holding ve Garanti-Koza şirketlerinin oluşturduğu ortaklık almıştır. Şişli-4. Levent arasındaki metro inşaat ihalesi ise, TEKFEN Holding tarafından alınmıştır. İki ihalenin toplam bedeli 1,5 trilyon liradır. Ergun Göknel, bu ihalelerin her birinden 80 milyar lira rüşvet almıştır. Öte yandan Ergun Göknel, ünlü “Taksim Toplantıları”nın organizatörüyüdü.

“Taksim Toplantıları”nın en temel özelliği ise, toplantıların banda, videoya **alınmaması**, makale, yazı ve haberde konu **edilememesi**ydi. Bu kurallara uymayanlar, daha sonraki toplantılara çağrılmıyordu. Dolayısıyla, toplantılar, oligarşinin gizli toplantıları olarak yapılmakta ve oligarşinin istediği kişilerle, “demokratik bir ortam”da **pazarlık** edebilmesini sağlamaktaydı. Sürekli katılımcıların arasında Vehbi Koç, İshak Alaton, Üzeyir Garip, Can Kırac gibi oligarşinin önde gelen isimleri bulunmakta ve konuşmacı olarak katılan “ünlü solcu”lar arasında Doğu Perinçek, Murat Belge, Yalçın Küçük gibi kişiler vardı.

ile aralarındaki “kan uyuşmazlığı” da sona ermiştir.

Artık sadece “solcu aydınlar” değil, 12 Eylül öncesinde devrimci mücadeleye şu ya da burasından karışmış olan tüm “solcular” sıraya girmiştir. Dünün “militan solcuları”, şimdi belediye zabıtalrı, pazarcı tezgahları ihalesi “mafyası”, belediyeye ait “çay ocakları” işletmecisi olurlarken, “yönetici militanlar”, eğitim ve sınıfsal köken üstünlüklerini de kullanarak belediyelerin imar komisyonlarında “işgüder” haline gelmişlerdir. DİSK’in “yasaklı” olduğu dönemde Türk-İş’i “tek işçi sınıfı sendikası” olarak sola kabul ettiren “militan sol teorisyenler” ise, Türk-İş sendikalarında “eğitim uzmanı”, “danışman” statüleriyle kendilerini sürekli maaşa bağlatmışlardır.*

1991 genel seçimlerinde Demirel’in DYP’sinin birinci parti olarak çıkması ve SHP’yle koalisyon hükümeti oluşturmasıyla, “sol” da yerellikten genelliğe sıçrama yapmıştır. 1993 yılındaki “İSKİ skandalı” dönüm noktası olmuştur.

“Sol”cuların “şimdi sıra bizde” diyerek kamu olanaklarını kişisel çıkarlar için kullandıklarının herkes tarafından açıkça bilinir ve görünür hale gelmesiyle, “sol”un “makus talihi” de başlamıştır. O günden bugüne, hiç bir zaman “sol partiler” %39,3’lük oy oranına yaklaşmamışlardır.

Ve “sol”un karşısına, “allah korkusu”yla “yiyici” olmadığı düşünülen “dinci” kesim

* Bu “yöntem”e ilişkin son örnek, bir başka deyişle, “sol”un “en namuslu” namussuzluğuna son örnek, Bayram Meral’in “ahde vefa” diyerek kendi sendikası Yol-İş’ten sağladığı “avantalar” gösterilebilir. Deniz Feneri olayı sırasında basına yansıyan bu yolsuzluk, Yol-İş sendikasıdan “danışman” statüsünden kendisine 5 bin YTL maaş bağlatarak gerçekleştirilmiştir. Ancak Bayram Meral milletvekili seçildiği için, bu “avanta maaş” oğluna bağlanmıştır. Bayram Meral, 12 Eylül’de yaptığı basın toplantısında bu yolsuzluğu şöyle “izah” etmiştir:

“Bana ahde vefa için bunu yaptılar... Ben de ‘Oğlum bu görevi sürdürebilir’ dedim. Benimle sendikaya gelip giden, işi bilen biri. Oğlumla sözleşme yapıp, danışmanlık görevi verdiler. Maaşı da o aldı. Sonra Yol-İş Başkanlar Kurulu, tüm makam araçlarının kullananlara satılması kararı aldı. Oğlum da kullandığı aracı 60 milyara aldı. Sadece o değil, tüm yönetim kurulu üyeleri ve şube başkanları da aynıını yaptı. Bunda usulsüz ne var?”

“Bu görevin oğlunuza verilmesi normal mi? Kendisinin eğitimi ne?” diye soran gazeteciye ise, “Oğlum kolej mezunu, üniversitede okuyor... Bitirmişti herhalde.” diye yanıtlamıştır.

çıkıştır. Solun boşalttığı yerler ve yitirdiği tüm değerler “dinci” kesimlerin kazanımları ve “yükselen değerleri” haline gelmiştir. Böylece 1994 yerel seçimlerinde İstanbul belediyesi Tayyip Erdoğan’ın eline geçmiş ve “ılımlı islamcı” yetiştirme ve besleme çiftliği haline gelmiştir.

Halk denilen “garibanlar” ise, “yiyorlar, ama hizmet de veriyorlar” diyerek “sağ partiler”in rüşvetçiliğini ve yolsuzluğunu meşrulaştırırken, “sol”un “yiyiciliği”ni lanetlerken, “dinci” kesimlerin rüşvet ve yolsuzluklarını “allah yolunda harcanan paralar” olarak meşrulaştırmıştır.

“Dinciler”in tarikatlara dayanan gizli ve yeminli örgütlülükleri, “kol kırılır, yen içinde kalır” örneğine benzer biçimde rüşvet ve yolsuzlukların bireysel çıkarlar için yapılmasının üstünü örtmüştür.

“İnananlar” ise, yerel ve merkezi iktidar “olanaklarının” kişisel zenginleşme aracı olarak kullanılmasını, “zekatı verildiği sürece”, dine uygun ve helal olarak kabul etmiştir. “Sol”un rüşvetten verecek “zekatı” olmadığı için, “haram lokma”yı kursağından geçirdiğinden lanetlenmesi kaçınılmazdır.

Bugün AKP’lilere ilişkin rüşvet ve yolsuzluk olaylarından sadece Deniz Feneri olayı, şeriatçı kesimleri ve “inananları” derinden sarsmıştır. ANAP’tan ya da DYP’den transfer edilmiş şu ya da bu AKP’linin (Dengir Mir Fırat ya da Dişli) rüşvet ve yolsuzluk olaylarına karışması, tarikat çevrelerini hiç bir biçimde etkilememektedir. Onların düşüncesine göre, bu kişiler zaten “ötekiler”dendir, çıkarları gereği AKP’li olmuşlardır. Ama Deniz Feneri, onların öz işleridir, Amerikan emperyalizminin “yeşil kuşak” stratejisinden çok daha önceleri kurdukları “saadet zinciri”dir.

Böylece şeriatçı kesimler Deniz Feneri’yle birlikte, “aslan sosyal demokratlar”ın “İSKİ skandalı”yla içine düştükleri kırılma noktasına gelmişlerdir. Tek farkla ki, şeriatçı kesimler “takiyeci” olduklarından, “gavurdan–dinsizden– bir kıl koparmak kârdır”a inandıklarından ve özellikle de sahte belge düzenlemede uzmanlaştıklarından, “aslan sosyal demokratlar” kadar büyük bir yıkım sürecine girmekten kaçınabilme olanağına sahiptirler.

Dünya Bankası tarafından planlanan ve finanse edilen “okul yardımları”nı kolayca kendi “inayetleri” gibi sunabilen “dinciler”,

aynı rahatlık ve pişkinlik içinde devlet bütçesinden sağlanan kaynaklarla “yoksullara kömür dağıttıklarını” herkese kabul ettirebilmişlerdir. Onların dilinde AKP’li belediyelere ya da bakanlıklara verilen rüşvet, “iftar çadırları”nın kurulmasına hizmet eden “zekatlar”dır.

Avrupa’da apartmanların bodrum katlarında oluşturulmuş olan camilerden toplanan milyarlarca lira, “inananların inananlara”, “islamiyetin güçlendirilmesi” için verdiği “fitre ve zekat”tan başka bir şey değildir.

Ama AKP’nin %47 oyu, sadece şeriatçıların oylarından ibaret değildir. “Medya”nın “merkez sağ seçmen” diye tanımladığı kesimler büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu nedenle Deniz Feneri kadar Dişli olayı, Dengir Mir Fırat’ın “uyuşturucu baronluğu” bu kesimleri etkilemektedir. Tayyip Erdoğan’ın “hitabet sanatı” olarak tanımladığı “öfke”lenmesine yol açan da bu du-

rumdur.

Tüm pişkinliklerine, tüm takiyeciliklerine ve sahte belge düzenleme yeteneklerine rağmen, “dinciler” de sistemin “adam satın alma”cılığının çarklarına kapılmışlardır.

Şüphesiz, özel mülkiyete dayanan, bireysel çıkarların esas olduğu kapitalizm koşullarında rüşvet ve yolsuzluk, yani kamu olanaklarının ve kamu gücünün bireysel zenginlik için kullanılması, kapitalist sistemin doğal bir olgusudur. Ama “ideoloji” sahipleri, bu sistemin parçası haline geldikleri andan itibaren, tüm inandırıcılıklarını ve inanırlıklarını er ya da geç yitirirler. 1989 sonrasında “sol”un başına gelenler, bugün “dinciler”in başlarının üzerinde dolaşmaktadır.

Rüşvet ve yolsuzluktan arındırılmış bir sistem kurulmadığı sürece de, rüşvet ve yolsuzluklar bitmeyecektir.

Sigara Yasağıyla Ülkeyi Kurtarmamak [Varolan Parayı Harcamak]

Kurtuluş Cephesi'nin 103. sayısında “*Sigara Yasağıyla Ülkeyi Kurtarmak*” başlıklı yazıda şöyle deniliyordu:

“Sigara yasağının resmen başlamasıyla birlikte, ‘laik medya’ ile ‘islami medya’nın işbirliğiyle son dönemin en büyük kampanyası başlatıldı.

En hızlı “solcu”sundan en ‘radikal’ laikçisine, neo-liberal ‘solcu’lardan AB yandaşlarından ‘ılımlı islam’ın müttefiki olan ‘normal liberaller’e kadar her köşe yazarı sigara yasağının 19 Mayıs günü resmen başlamasıyla kaleme sarıldılar.

AKP’nin yarı-resmi yayın organı olan *Yeni Şafak* sigara yasağını, ‘en sağlıklı yasağın’ olarak ilan ederken, M. Ali Birand ‘dünden bu yana bir devrim yaşıyoruz. Gerçek bir devrim bu.’ diye yazdı...

Ve tabii kambersiz de düşün olamazdı. Şişli’nin ‘metroseksüel’ belediye başkanı M. Sangül yasağın yürürlüğe girdiği gün 4. Murat edasıyla “sigara yasağını kontrol için zabita memurlarını da yanına alarak denetime çıktı”.

Bütün bunlarda en dikkat çeken ise, sigara yasağı ile bir yandan ‘sağlığımıza’ kavuşurken, diğer yandan her yıl sigaraya **20 milyar dolar döviz** ödemekten kurtulunacağıydı. Hurşit Güneş’in ‘yan masraflarla’ **50 milyar dolar** olarak ifade ettiği bu döviz sayesinde, ‘Sigara bırakılırsa ne dış açık kalacak, ne enflasyon, ne de borçlar’.

Böylece Türkiye dış açıktan, enflasyondan ve borçlardan topyekün kurtulacak, dışa bağımlı bir ülke olmaktan çıkacak!

Bu büyük kurtuluş reçetesinin sahibi ve teorisyeni ise, ekonomi değil pediatri profesörü Elif Dağlı’ydı.

Dağlı’ya göre, Türkiye’de 28 milyon kişi sigara içmekte, her sigara içicisi her gün sigara için 1-2 dolar nakit para ödemekte ve toplam olarak günde 50 milyon dolar, yıllık olarak 20 milyar dolar sigaraya harcanmaktadır.

Aynı ‘prof’a göre, ‘Üstelik hasta oluyoruz. Bu kez tedavi olmak için **30 milyar dolar** harcıyoruz. Toplamda Türkler sigara almak için, sonra hastalanıp tedavi için **50 milyar dolar kaynak harcıyor.**’

Ve ardından şunu soruyor Elif Dağlı:

‘50 milyar dolar ne demek biliyor musunuz?’

Böylesi bir paranın ne demek olduğunu bilmeyen cahiller için de yanıtını kendisi veriyor:

“Biz İncirlik Üssü’nü açıp, Irak’a 1.5 milyar dolar için askerlerimizi gönderecektik. Sigarayı bugün bıraksak, 15 yıl sonra ülkenin hiç dış borcu kalmayacak. Ne IMF’ye ne de Dünya Bankası’na ihtiyacımız kalmayacak.’

Artık ‘kahrolsun emperyalizm’, ‘tek yol devrim’ gibi sloganlar atmaya hiç gerek yoktur! Ülkenin bağımsızlığını isteyen herkesin yapması gereken tek şey, sigara yasağının tam ve eksiksiz uygulanmasını sağlamak, M. Ali Birand’ın söylediği gibi buna uymayanları ‘ihbar’ etmektir!

Böylesine kolay, böylesine basit ve böylesine ucuz bir biçimde ülkeyi kurtarmak varken, birilerinin ortaya çıkıp emperyalizmden, emperyalist sömürden kurtulmanın devrimci yolundan söz etmesi pek de ‘yakışık’ olmayacaktır!”

	2007 Miktar (Bin adet)	2007 Hasılat (Bin YTL)	2008 Miktar (Bin adet)	2008 Hasılat (Bin YTL)
Ocak	8.684.000	1.232.175	7.940.000	1.363.050
Şubat	9.269.000	1.311.156	7.915.000	1.328.204
Mart	6.255.000	993.445	8.475.000	1.428.894
Nisan	8.098.000	1.266.924	8.743.000	1.482.761
Mayıs	9.368.000	1.475.748	9.443.000	1.597.143
Haziran	9.420.000	1.460.581	9.592.000	1.620.734
Temmuz	10.700.000	1.660.977	10.180.000	1.741.521
Ağustos	10.678.039	-	10.221.575	-
8 ay toplamı	72.472.039	9.401.006	72.509.575	10.562.307
Sigara yasağı sonrası üç ay	30.798.039	3.121.558	29.993.575	3.362.255
Kaynak: TAPDK				

Aradan üç ay geçti.

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK) 2007 ve 2008 yıllarında satılan sigara miktarı ile sigaraya yapılan ödeme tutarlarına ilişkin “veri”leri açıkladı.

Bu “veri”lerden yola çıkan TAPDK başkanı şöyle “fetva” verdi:

“Sigara yasakları konusunda tüketicinin adaptasyonu da sağlandı. Tiryakilerin hemen bu yasağa adapte olmalarını zaten beklememek lazımdı. İnsanlar bilinçlendikçe hem içen hem de içmeyenler, dumanlısız havaya daha fazla sahip çıktılar. İçenler bile yeni düzenlemeyi savunuyor. Kimse bulunduğu ortamda, kapalı ortamda sigara içilmesine rıza göstermiyor.

Yaz olmasına rağmen Temmuz ve Ağustos aylarında tüketim rakamlarında azalma meydana geldi. Bu da dünya uygulamalarına paralel bir gelişme gösteriyor. Dünyada bu tip uygulamalardan sonra sigara tüketiminde % 4 ile 6 arasında bir düşüş meydana geliyor. Türkiye’deki düzenlemeden sonra da tüketim rakamları da bizim beklentilerimize uygun bir süreç izliyor.”

Böylece “veri”lerle desteklenen “başkan”ın “fetva”sıyla “sigara yasağı”nın nasıl da etkili olduğu, ülkeyi kurtarmak için nasıl bir ilerleme sağladığı da açığa çıkmış oldu.

Ama “veri”ler bunca da değildi. “Kapalı alanlarda sigara içenler”e “kesilen fatura”ya ilişkin “veriler” de Maliye Bakanlığı tarafın-

dan açıklandı.

Artık “pediatri” profesörü Elif Dağlı’nın sigara yasağı ile ülkeyi kurtarma reçetesinin nasıl gerçekleşmeye yöneldiğini dost-düşman herkes görmüş oldu!

Her ne kadar “ülkeyi kurtama reçetesi”ne göre, yıllık olarak 20 milyar dolar sigaraya harcanan paralara ilişkin “hasılat” henüz seviz aylık düzeyde hesaplanmışsa da, 2008 yılında sigaraya ödenen para miktarı bir önceki yıla göre 1.161.301.000 YTL artmışsa da, büyük bir başarının altına imza atılarak satılan sigara miktarı 37.536.000 adet azalmıştır!

Sigara için ödenen para miktarındaki “artış”a da fazla önem vermemek gerekir. Son dört ayda sigara yasağını ihlal edenlere kesilen cezalardan 20.037 YTL para tahsil edilmiştir. Böylece sigaraya ödenen para miktarından bu “hasılat” düşülerek bir başka başarıya imza atılmıştır!

Açıklanan “veriler”, “ülkeyi kurtarmak” için olması gereken parasal verilerden çok uzaksa da, bunun da bir “tesellisi” vardı ve bunu “başkan” şöyle açıkladı:

Tahsil Edilen Ceza (YTL)	
Mayıs*	3.130
Haziran	9.579
Temmuz	3.414
Ağustos	1.917
Eylül*	1.997
Toplam	20.037
* 15 günlük veri. Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü.	

“Bu yıl Haziran ayında geçen yılın aynı dönemine göre turist sayısında çok ciddi bir artış meydana geldi. Bu da iç piyasada tüketimi arttıran bir unsur oldu.”

Elif Dağlı başta olmak üzere, sigara yasağıyla ülkeyi kurtarmaya soyunmuş olanlar rahat bir nefes alabilirler artık. “Veriler”de görülen parasal büyüme hiç de “ülke insanı”na ait değildir ne de olsa! Sigara içimini arttıran “müsebbip”, her zaman olduğu gibi, yabancılarıdır! Hem zaten, “Türk’ün Türk’ten başka dostu” da yoktur!

Sigara yasaklarını ihlal edenlere kesilen cezalarda Haziran ayında meydana gelen “büyük artış”ın (9 bin 579 YTL) ardından gelen “büyük düşüş” halkımızın sigara yasağına ne kadar “hürmet” ettiğinin açık göstergesidir!

Elbette burada sigara içicisi “yabancılar”ın ne oranda yasağı ihlal ettikleri ve bu ihlalleri için ne kadar ceza kesildiği pek belli değilse de, 1,161 milyar YTL’lik sigara tüketimleriyle ülke ekonomisine katkıda buldukları bile söylenebilir.

Tüm bu “veriler”den ve “açıklamalar”dan sonra, hala sigara yasağı ile ülkeyi IMF’den, ABD’den kurtarmaya kararlı olanlar varsa, onların ilk yapmaları gereken “yabancı turistler”in ülkeye girişini engellemektir. Ne de olsa sigara yasağına “halkımız” uyarırken, sigara tüketimini artırarak dışa bağımlılığımızı sürdürmeye neden olanlar “yabancı turistler”dir. Bu nedenle, TBMM’nin bir an önce sigara içen “yabancı turistler”in ülkeye girişini engelleyen bir yasa çıkartması için lobiciliğe başlamalarında sonsuz yarar vardır!

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM I
MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM II-III
İLKER AKMAN: MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I
*** OLİGARŞİ NEDİR?
*** MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III
*** THKP-C/HDÖ VE 15 YIL
*** POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** GRAMSCİ ÜZERİNE
*** REVİZYONİZMİN REVİZYONU
*** ULUSAL SORUN ÜZERİNE
*** “BDS”: BİR PRAGMATİK SAPMA
*** “YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE
*** ZAFER BİZİM OLACAKTIR! [Ankara Davası Savunması]
*** DEVRİM PROGRAMLARI
*** RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER
*** ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ
*** PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM** [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

